

PLAVTI

M

P

H

AMPHITRYO

T

R

Y

COMOEDIA

A M P H I T R Y O

T. MACCII PLAVTI
AMPHITRYO
COMOEDIA

AD VSVM DISCIPVLORVM EDIDIT
HANS H. ØRBERG
ALIQVOT VERSIBVS OMISSIS

DOMVS LATINA
ANNO MMIII

PLAVTI AMPHITRYO COMOEDIA

© Hans H. Ørberg 1993

Omnia proprietatis iura reservantur

Ex officina typographica *Special-Trykkeriet Viborg*
anno 1993, 1998, 2000, 2003

ISBN 87-997016-7-7

LINGVA LATINA

PER SE ILLUSTRATA

PARS I: FAMILIA ROMANA

PARS II: ROMA AETERNA

INDICES

COLLOQVIA PERSONARVM

EXERCITIA LATINA I & II

GRAMMATICA LATINA

PLAVTVS: AMPHITRYO

CAESAR: DE BELLO GALLICO

PETRONIVS: CENA TRIMALCHIONIS

Domus Latina, *Skovvangen 7*

DK-8500 Grenaa, Dania

orberg@lingua-latina.dk

RES QVAE HOC LIBRO CONTINENTVR

NOTAE	6
PRAEFATIO	7
ARGVMENTVM	13
PERSONAE	14
PROLOGVS	15
ACTVS PRIMVS	18
ACTVS SECVNDVS	34
ACTVS TERTIVS	53
ACTVS QVARTVS	60
ACTVS QVINTVS	64
DE GRAMMATICA	70
DE VERSIBVS	72
INDEX VOCABVLORVM	79
INDEX NOMINVM	84

NOTAE

In margine pāginārum explānantur vocābula quae nōn reperiuntur in librō quī inscribitur LINGVA LATINA PER SE ILLUSTRATA, PARS I: FAMILIA ROMANA

In explānandis vocābulis hīs notīs ūtimur:

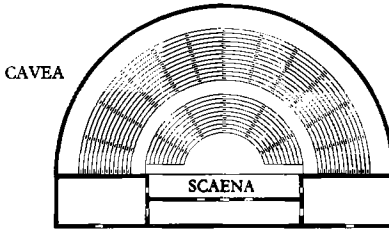
=	idem atque	<i>ger</i>	gerundium/gerundivum
:	id est	<i>i.e.</i>	id est
↔	contrārium	<i>imp</i>	imperātivus
/	sive	<i>ind</i>	indicātivus
<	factum/ortum ex	<i>inf</i>	infīnitivus
>	fit, mūtātur in	<i>interi</i>	interiectiō
'	excidit littera	<i>loc</i>	locātivus
1, 2, 3	persōna I, II, III	<i>m/masc</i>	masculinum
<i>abl</i>	ablātivus	<i>n/neutr</i>	neutrum
<i>acc</i>	accūsātivus	<i>nōm</i>	nōminātivus
<i>adi</i>	adiectivum	<i>p.</i>	pāgina
<i>adv</i>	adverbium	<i>part</i>	participium
<i>comp</i>	comparātivus	<i>pass</i>	passivum
<i>coni</i>	coniūctivus	<i>perf</i>	perfectum
<i>dēp</i>	dēpōnēns	<i>pl/plūr</i>	plūrālis
<i>dat</i>	dativus	<i>praes</i>	praesēns
<i>ffēm</i>	fēmininum	<i>prp</i>	praepositiō
<i>fut</i>	futūrum	<i>sg/sing</i>	singulāris
<i>gen</i>	genetivus	<i>v.</i>	vidē

Syllabae versuum cōmoediae hīs notīs significantur:

- | haec nota pōnitur inter syllabās quae nōn contrahuntur (v. p. 72)
- ⌒ synzēsīs: haec nota pōnitur super vōcālēs quae in ūnam syllabam contrahuntur (v. p. 73)
- ˘ syllaba correpta: haec nota pōnitur super vōcālem/syllabam quae corripitur (v. p. 73-74)
- s littera -s quae in syllabīs -us et -is excidit scrībitur -s prō -s: -us et -is legitur -u' et -i' (v. p. 73)

Numerī quī inveniuntur in capitulis DE GRAMMATICA et DE VER-SIBVS et in INDICIBVS (p. 70-84) dēmōnstrant versūs cōmoediae; ubi ante numerōs pōnuntur litterae *Prf* aut *Arg*, versūs *Praefātiōnis* aut *Argū-mentī* dēmōnstrantur.

PRAEFATIO

Dē theātrō Rōmānō

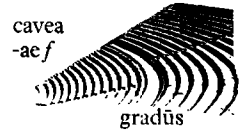
Theātrum Rōmānum cōstat ex caveā et scaenā. Cavea, quae fōrmam habet lūnae dīmīdiae, est locus unde populus in gradibus sedēns fābulās spectat. In scaenā longā
5 histriōnēs, persōnās aliēnās gerentēs, fābulās agunt.

Fābulae scaenicae dispertiuntur in cōmoediās et tragoediās. Cōmoedia est fābulā dē rēbus levibus et iocōsīs atque dē vitā prīvātā, tragoedia appellātur fābula in quā aguntur rēs gravēs sēriaeque, velut acerba fūnera aliae-
10 que hominum miseriae.

Fābulās spectāre Rōmānīs libet, nec vērō quōlibet diē iīs licet spectātum ire, sed tantum fēstīs diēbus, quī Rōmae satis crēbrī sunt. Diēs fēstī sunt quibus diī in templīs pūblicē adōrantur atque hominēs ōtiō fruuntur;
15 tum lūdī scaenicī populō ōtiōsō apparantur ac theātrum citō spectātōribus complētur.

Cōmoedia antīqua incipit ā prologō, quō ūnus ex histriōnibus argūmentum fābulae nārrat, postquam spectātōrēs hortātus est ut animum advertant nēve tumultum
20 faciant in caveā. Dum fābula agitur, plērumque bīnae

Theātrum Rōmānum

praefātiō -ōnis *f*
< *prae-fārī*

persōnae

histriō -ōnis *m*

dispertire = dīvidere
tragoedia -ae *f*
↔ cōmoedia

fūnus -eris *n* = corpus mortuum, mors
miseria -ae *f* < miser

quī- quae- quod-libet:
abl quō-libet diē = omnī diē quō libet
fēstus -a -um
crēber -bra -brum = frequēns; *adv* crēbrō

ap-parāre = parāre

citus -a -um = celer;
adv citō = celeriter
prologus -i *m*

argūmentum -i *n*: a.
fābulae = rēs quae in fābulā aguntur
ad-vertere: animum a.
= attentē audire

tibiae
-arum
f pl

sonāre = sonum dare

ē-venīre -vēnisse -ventū-
rum = accidere
stabilis -e (< stāre) = qui
nōn movētur/mūtātur
quī- quae- quod-vīs
= quilibet

per-agere = ad finem
agere, finīre
utī = ut

Scīpiō -ōnis m
Hannibal -alis m
Carthāginiēnsēs -ium m
pl < Carthāgō -inis f,
urbs Afrīcae
superāre = vincere
Umbria -ae f, regiō
Italiae

migrāre = in alium lo-
cum ire habitātum

(rē) frētus -a -um =
(rei/rē) fidēns
mercātūra -ae f = mercā-
tōris negōtium
oc-cipere -iō -cēpisse
-ceptum = incipere

ad-eō *adv* = tam valdē
com-placēre -uisse/-itum
esse = placēre
dē-cēdere (dē vitā): mori

octōgēsīmus -a -um =
LXXX (80.)
vertere vertisse versum
: mūtāre

aut ternae persōnae in scaenā inter sē colloquuntur, in-
terdum ūna persōna sēcum loquitur. Sī scaena paulisper
vacua relinquitur, interim tibiae dulciter sonant. Rēs
quae in fābulā aguntur omnēs eōdem diē atque eōdem
locō ēveniunt, et quidem plērumque in aliquō oppidō 25
Graecō. Scaena enim stabilis, nullā rē mūtātā, quemvīs
locum vel quodvīs oppidum significāre potest. Post-
quam perācta est fābula, spectātōrēs semper monentur
utī clārē plaudant.

Dē Plautō poētā

30

Titus Maccius Plautus eōdem ferē tempore vixit quō
Scīpiō, dux Rōmānōrum ēgregius, quī Hannibalem, du-
cem Carthāginiēnsium, bellō superāvit. Nātus Sarsinae
in oppidō Umbriae Plautus
Rōmam migrāvit ibique
histriō factus est. Cum vērō
fortūnā frētus mercātūram
facere occēpisset, brevī
tempore pecūniā omnem
quam histriō fēcerat mercā-

35

40

tor perdidit. Deinde cōmōediās scrībere coepit, quae po-
pulō adeō complacuērunt ut postēā nec fāma nec fortūna
poētae industriō deesset. Senex dē vitā dēcessit annō
centēsīmō octōgēsīmō quārtō ante Christum nātum.

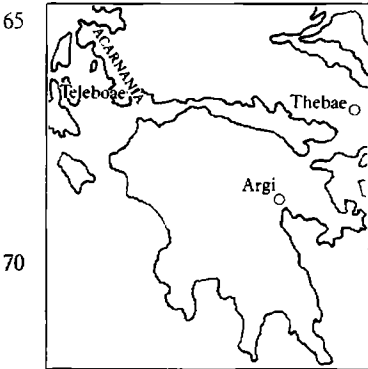
Cōmōediae Plautī ē linguā Graecā in Latinam versae 45
sunt, nec vērō Plautus ipsa verba poētārum Graecōrum

secūtus est, sed multa mūtāsse ac nōn pauca sua ad-
didisse vidētur, cum sermōnem et mōrēs Rōmānōrum
diligenter imitārētur.

50 Incertum est quot cōmoediās Plautus scrīpserit, nam
virī doctī aliī eum quīnque et vīgintī cōmoediās ēdidisse
opīnantur, aliī centum et trīgintā. Sed ūna et vīgintī
tantum cōmoediae Plautī ad nostram aetātem servātae
sunt, in quārum numerō prīmum locum tenet illa cui
55 titulus est *Amphitryō*.

Dē Amphitryōne cōmoediā

In *Amphitryōne* cōmoediā ipse Iuppiter, suprēmus rēx
dīvōrum, cum Mercuriō, filiō et nūntiō suō, in scaenam
indūcitur, itemque Amphitryōn, dux bellī nōbilis, cum
60 Alcmēnā, uxōre suā piā et pudicā; nec tamen tragoedia
appellanda est haec fābula, nam diī in fōrmam hūmānam
sē mūtārunt atque rēs rīdicolās et iocōs agunt dīcuntque.
Argūmentum huius cōmoediae dūcitur ā fābulā Graecā
quae nārrātur dē Amphitryōne et Alcmēnā hōc modō:

Amphitryōn (Alcaeī fili-
us) postquam cum Alcmēnā
(filiā Ēlectryōnis) Argīs ex
patriā suā Thēbās migrāvit,
ā Creonte, rēge Thēbānō,
exercituī praefectus est, ut
bellum gereret cum Tēle-
boīs, gente Acarnāniae, quī

-āsse = -āvisse

ē-dere -didisse -ditum
< ē + dare
opīnāri = putāre

Amphitryō -ōnis *m*
= Amphitryōn

suprēmus -a -um =
summus
dīvus -ī *m* = deus

in-dūcere
pius -a -um = quī deōs
amat et verētur
pudīcus -a -um: (uxor)
p.a = quae maritum
solum amat
-ārunt = -āvērunt
iocus -ī *n* = dictum
iocōsum

Alcaeus -ī *m*

Ēlectryōn -ōnis *m*, rēx
Argīvōrum
Argī -ōrum *m pl*; *adi* Ar-
gīvus -a -um, *pl* civēs
Thēbae -ārum *f pl*; *adi*
Thēbānus -a -um
Creōn -ontis/Creō -ōnis
m
prae-ficere -iō -fēcisse
-fectum = praepōnere
Tēleboae -ārum *m pl*
Acarnānia -ae *f*, regiō
Graeciae ad occidentem
sita

praeda -ae f = rēs quae in bellō rapiuntur
 rēgnū -ī n = imperium rēgis
 fugāre = in fugam vertere
 potūri + abl/gen: rē p. = rem suam facere
 Pterelāus -ī m
 prosperus -a -um = fēlix

sus-cipere = in sē accipere/sūmere
 clam adv ↔ apertē
 amātor -ōris m = quī amat, amāns
 dīvīnus -a -um < dīvus

ūsus -ūs m < ūtī ūsum

referre = nārrāre
 XXIX = ūndētrīcēsīmus

Alcimēna = Alcmēna

Oechalia, locus ignōtus (: Acarnānia?)
 aestimāns : exīstimāns
 thalamus -ī m = cubiculum coniugum; pl : sg
 con-cumbere -cubuisse = in eōdem lectō cubantem sē pōnere
 libēns (part < libēre) : libenter
 con-gemināre (< geminus) = ex ūnō duōs/ex duōbus ūnum facere

rēgia -ae f = domus rēgis
 -āsset = -āvīssēt
 sē-cūrus -a -um = nihil cūrāns, sine cūrā
 ex-cipere = (bene) recipere
 -āstī = āvistī
 signum = id quod rem significat
 sentīre sēnsisse sēnsūm

frātrēs Alcmēnae interfēcerant et praedam rapuerant ē rēgnō Ēlectryōnis. Amphitryōn ad bellum profectus Tēleboās proeliō vīcit fugāvitque, oppidō eōrum potītus 75
 est ac Pterelāum, rēgem eōrum, manū suā interfēcīt. Intereā, dum Amphitryōn procul ā patriā bellum prosperum gerit, Iuppiter, amōre captus, fōrmam eius suscēpit, ut Alcmēnam clam vīseret.

Dē Alcmēnā et amātōre eius dīvīnō Hygīnus quīdam, 80
 vir doctus quī saeculō secundō post Chrīstum nātum librum *Fābulārum* ad ūsum discipulōrum ēdidit, haec refert (in *Fābulīs* XXIX et XXX):

XXIX. ALCIMENA

Amphitryōn cum abesset ad expugnandam Oechaliam, Alcimēna, aestimāns Iovem coniugem suum esse, eum in thalamīs recēpit. Quī cum in thalamōs vēnisset et eī referret quae in Oechaliā gessisset, ea crēdēns coniugem esse cum eō concubuit. Quī tam libēns cum eā concubuit ut duās noctēs con-gemināret, ita ut Alcimēna tam longam noctem admīrā- 85
rētur. 90

Posteā cum nūntiārētur eī ‘coniugem victōrem adesse’, minimē cūrāvīt, quod iam putābat sē coniugem suum vīdisse. Quī cum in rēgiam intrāsset et eam vidēret neglegentius sēcūram, mīrārī coepit et querī ‘quod sē advenientem nōn excēpisset’. Cui Alcimēna respondit: “Iam prīdem vēnistī et mēcūm concubuisitī et mihi nārrāstī quae in Oechaliā gessissēs.” Quae cum signa omnia dīceret, sēnsit Amphitryōn 95

nūmen aliquod fuisse prō sē, ex quā diē cum eā nōn concubuit.

100 *Quae ex Iove compressa peperit Herculem.*

XXX. [HERCVLES]

*Infāns cum esset, dracōnēs duōs duābus manibus necāvit,
quōs Iūnō miserat...*

In Plautī cōmoediā, cui scaena est Thēbīs ante aedēs

105 Amphitryōnis, quaedam novae persōnae inductae sunt,
in primīs Sōsia, servus Amphitryōnis, et Mercurius
deus, quī fōrmam Sōsiae gerēns simulat sē servum esse.

Ita nōn solum Iuppiter et Amphitryōn inter sē similēs
sunt, sed etiam Mercurius et Sōsia, quāpropter familia

110 Amphitryōnis admodum perturbātur. Mercurius enim,
cum Sōsiae servī tam similis sit utī nēmō eōs inter-
nōscere possit, et servum et dominum omnibus modīs
ēlūdit, atque Iuppiter, cōnsimilis Amphitryōnis, uxōrem
eius īnscientem facile dēcipit.

115 In parte cōmoediae posteriōre adulter dīvīnus cum
ipsō marītō coiisse et eum magnō cum tumultū dērīsisse

nūmen -inis *n* = deī vo-
luntās, deus
com-primere -pressisse
-pressum: eam *c.* =
cum eā concumbere
quae (: Alcēmēna) ā Iove
compressa

dracō -ōnis *m* = anguis
-is *m*

Herculēs infāns
duōs anguēs
necat

aedēs -ium *pl* = domus

in primīs = praecipuē
simulāre = similem fa-
cere; *s.* at sē esse =
agit velut sī esset
similis -e = quī idem
esse videtur

ad-modum = valdē
servī similis = servī fōr-
mam gerēns
inter-nōscere

ē-lūdere = dērīdēre
cōn-similis -e = similis

īn-sciēns = nesciēns
dē-cipere = fallere

adulter -erī *m* = amātor
uxōris aliēnae
co-ire -iisse = convenīre

PRAEFATIO

in-crepāre -uisse -itum =
clāmandō reprehendere
iūrgium -ī n = certāmen
verbīs factum (dē iūre)

grammaticus -ī m = vir
doctus quī grammati-
cae et litterīs studet
grātiā (+gen) = causā

praesertim = praecipuē,
māximē
aetās : vīta

iterāre = iterum dīcere

atque increpuisse vidētur, sed in librīs antūquīs dēsunt
versūs ferē trecentī quibus continēbātur illud iūrgium
ācerimum inter marītum atque adulterum; proptereā ex
eā scaenā iocōsā nihil hodiē legī potest praeter paucōs 120
versūs quī in librīs grammaticōrum Latinōrum exemplī
grātiā afferuntur.

Haud necesse est plūs dīcere dē persōnīs et dē argū-
mentō huius cōmoediae, praesertim cum Mercurius in
Prologō argūmentum nārret; praetereā post Plautī aetā- 125
tem aliquī grammaticus addidit *Argūmentum* decem ver-
suum, in quō eaedem ferē rēs iterantur.

T. MACCII PLAVTI
A M P H I T R Y O

ARGUMENTVM

In faciem versus Amphitryōnis Iuppiter,
dum bellum gereret cum Tēloboīs hostibus,
Alcmēnam uxōrem cēpit ūsūrāriam.

Mercurius fōrmam Sōsiae servī gerit

5 absentis. Hīs Alcmēna dēcipitur dolīs.

Postquam rediēre vērī Amphitryō et Sōsia,
uterque dēlūduntur in mīrum modum.

Hinc iūrgium, tumultus uxōrī et virō,

dōnec cum tonitrū vōce missā ex aethere

10 adulterum sē Iuppiter cōfessus est.

faciēs = fōrma
versus : mūtātus
dum *ille* bellum gerit
Tēloboae = Tēleboae
ūsūrārius -a -um: rēs ū. a
= rēs aliēna quā ūtitur
aliquis; rem capere
ū. am = rē aliēnā ūtī
dolus -ī m = cōsilium
fallendī
-ēre (3 pl perf) = -ērunt

dē-lūdere = ēlūdere
uterque dēlūdītur

dōnec = ad tempus quō
aethēr -eris m = āēr
summus, caelum
'sē adulterum esse'

Iuppiter ♀ Māia
 |
 Mercurius

Alcumēna = Alcmēna
 Ēlectrius -ī m = Ēlectryōn; gen -ī = -īi

Blepharō -ōnis m

Perseus -ī m, Iovis filius,
 quī Andromedam ā
 mōnstrō servāvit

Īphiclēs -is m

PERSONAE

Mercurius, deus, Iovis filius

Sōsia, servus Amphitryōnis

Iuppiter, deus summus

Alcumēna, Ēlectrī filia, uxor Amphitryōnis

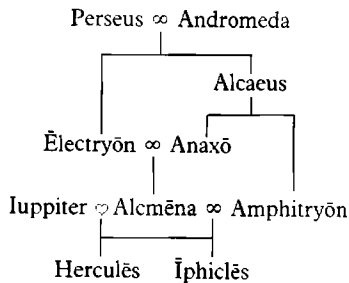
Amphitryō, Alcaeī filius, dux Thēbānōrum

Blepharō, gubernātor

Bromia, ancilla Amphitryōnis

SCAENA

Thēbīs, ante aedēs Amphitryōnis

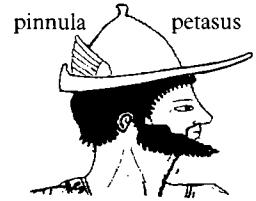

PROLOGVS

[*Nox est. Mercurius ex aedibus Amphitryōnis exit. Vestitum servilem gerens atque in formam Sōsiae servī commūtātus nullō modō deī similis est—nisi quod pinnulae, quās in petasō gerit, significant eum esse Mercurium. In scaenam prōcēdit et spectātōrēs alloquitur.*]

MERCVRIVS

- 19 Iovis iussū veniō. Nōmen Mercuriō est mihi.—
 51 Nunc argūmentum huius ēloquar tragoediae.
 Quid contrāxistis frontem? quia *tragoediam*
 dixi futūram hanc? Deus sum, commūtāverō:
 eāndem hanc, sī vultis, faciam iam ex tragoediā
 55 cōmoedia ut sit—omnibus īsdem versibus!—
 88 Ipse hanc āctūru'st Iuppiter cōmoediam
 95 et ego ūnā cum illō. Nunc vōs animum advertite,
 dum huius argūmentum | ēloquar cōmoediae:
 Haec urbs est Thēbae. In illisce habitat aedibus
 Amphitryō, nātus Argīs Alcaeō patre,
 quicum Alcumēna est nupta, Ēlectrī filia.
 100 Is nunc Amphitryō praefectu'st legiōnibus,
 nam cum Tēloboīs bellum est Thēbānō poplō.
 Is prius quam hinc abiit ipsemet in exercitum,
 gravidam Alcumēnam fēcit uxōrem suam.
 Nam ego vōs nōvisse crēdō, ut sit pater meus,

vestitus -ūs *m* = vestis

servilis -e < servus
 com-mūtāre = mūtāre
 pinnula -ae *f* = parva
 pinna (= penna)

al-loquī < ad-loquī

iussus -ūs *m* < iubēre;
 Iovis iussū = ut iussit
 Iuppiter, Iove iubente
 ē-loquī

quia dixi 'hanc (fābulam)
 tragoediam futūram
 esse'
 commūtāverō : -mūtābō
 faciam ut eadem haec...
 cōmoedia sit
 omnibus īsdem : nullis
 mūtātīs
 ipse Iuppiter hanc cō-
 moediam āctūrus est
 -u'st = -us est

huius cōmoediae

illis-ce = illīs

quī-cum = quō-cum
 nupta *part perf* < nūbere;
 quicum nupta est = cui
 nupta (: uxor) est

poplus -ī *m* = populus

ipse-met = ipse

ut = quōmodo (: quālis)

: in hīs rēbus (: amōri-
bus) multīs
siet sient = sit sint
eius quod eī complacitum
est (= complacuit)
clam *prp* + *acc*: c. virum
= virō īnsciente
ūsūra -ae *f* = ūsus; ū. am
capere rei = rē ūtī
compressus -ūs *m*
< comprimere
teneātis : sciātis

utrim-que = ab utrāque
parte, ex utrōque

quā-cum = cum quā
voluptās -ātis *f* ↔ dolor

ad-simulāre = simulāre
quasi (+ *comi*) = velut sī
(esset)

ōrnātus -ūs *m* = ōrnā-
mentum, vestītus
schema -ae *f* (/schēma
-ātis *n*) = fōrma

in-cēdere -cessisse
= prōcēdere
eccum = ecce (vidē) eum

imāgō : fōrma

versi-pellis -e = quī *pellem*
vertit (: fōrma mūtāt)
quandō (: cum) eī libet

pellis
-is *f*

prae-servīre = servīre
familiāris -is *m* = servus
quī = quis: nē familiārēs
quaerent 'quis essem?'
cum vidērent mē crēbrō
(*adv*) hīc versārī
cum crēdent mē esse...
cōn-servus -ī *m* = servus
eiusdem familiae
siem = sim: 'quis sim?'

quam liber hārum rērum multārum siet, 105
quantusque amātor sit quod complacitum est semel:

Is amāre occēpit Alcumēnam clam virum
ūsūramque eius corporis cēpit sibi,
et gravidam fēcit is eam compressū suō.

Nunc dē Alcumēnā ut rem teneātis rēctius: 110

utrimque est gravida, et ex virō et ex summō Iove!
Et meus pater nunc intus hīc cum illā cubat,
et haec ob eam rem nox est facta longior,
dum cum illā quācum vult voluptātem capit.

Sed ita adsimulāvit sē quasi Amphitryō siet. 115

[*Vestem suam servīlem ostendēns.*]

Nunc nē hunc ōrnātum vōs meum admīrēminī,
quod ego hūc prōcessī sīc cum servīlī schemā:
veterem atque antīquam rem novam ad vōs prōferam,
propterea ōrnātus in novum incessī modum.

Nam meus pater intus nunc est eccum Iuppiter; 120

in Amphitryōnis vertit sēsē imāginem,
omnēsque eum esse cēnsent servī quī vident
—ita versipellem sē facit quandō libet!

Ego servī sūmpsī Sōsiae mihi imāginem,
quī cum Amphitryōne | abiit hinc in ěxercitum, 125

ut praeservīre amantī meō possem patrī,
atque ut nē, quī essem, familiārēs quaerent,
versārī crēbrō hīc cum vidērent mē domī;
nunc, cum esse crēdent servum et cōn-servum suum,
haud quisquam quaeret, quī siem aut quid vēnerim. 130

Pater nunc intus suō animō mōrem gerit:
cubat complexus cuius cupiēns māximē est.

Quae illī ad legiōnem facta sunt memorat pater
meus Alcumēnae;| illa illum cēnsent virum

135 suum esse, quae cum moechō est! Ibi nunc meus pater
memorat legiōnēs hostium ut fugāverit,
quō pactō sit dōnīs dōnātus plūrimīs.

(Ea dōna quae illīc Amphitryōnī sunt data
abstulimus—facile meus pater quod vult facit!)

140 Nunc hodiē Amphitryō veniet hūc ab ēxercitū
et servus, cuius ego ferō hanc imāginem.

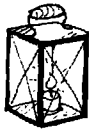
Nunc internōsse ut nōs possītis facilius,
ego hās habēbō ūsque hīc in petasō pinnulās,
tum meō patrī autem torulus inerit aureus

145 sub petasō | —id signum Amphitryōnī nōn erit;
ea signa nēmō | hōrum familiārium
vidēre poterit, vērūm vōs vidēbitis.

[Sōsiam ā dextrā advenientem cōspicit.]

Sed Amphitryōnis illī est servus Sōsia,
ā portū illic nunc hūc cum lanternā advenit.

150 Abigam iam ego illunc advenientem ab aedibus!
[Mercurius in ōstium concēdit ita ut ā Sōsiā nōn videātur.]

mōrem gerere + *dat* =
grātum facere (suō
animō : sibi)
complexi - *exum*; com-
plexus *eam* cuius māx.
cupiēns (= cupidus) est
illī *adv* (*loc*) = illic

moechus - *i m* = adulter

ut = quōmodo
pactum - *i n* = modus;
quō pactō = quō modō
dōnāre (+ *abl*): alicuem
rē dōnāre = alicui remd.

nōsse = nōvisse
inter-nōvisse (nōs : deōs
ab hominibus)
ūsque = ūsque ab initio
ad finem, semper

torulus
- *i m*

illī *adv* (*loc*) = illic

illic (*nōm m*) = ille

ab-igere < ab + agere
illunc (*acc m*) = illum
con-cēdere = cedere,
recēdere

lanterna
- *ae f*

actus -ūs *m* < agere

dē-fessus -a -um = fessus
 praec-mittere
 era -ae *f* = domina
 adventus -ūs *m* < ad-
 venire
 vānus -a -um = vacuus,
 frustrā factus/dictus
 male-dicere (+ *dat*)
 noctū *adv* = nocte

ex-stinguere -inxisse
 -inctum ↔ accendere;
 bellum *e*: : b. finire,
 belli finem facere

opīnātus fuī (: sum) *mihī*
ēventūrum (esse) neque
 alius ... *opīnātus est*
 con-tingere -tīgisse
 = ēvenire
 potīri domī (*gen*) =
 domum redire
 (poter- = potīr-)
 duellum -ī *n* = bellum
 inter-necāre = omnēs *n*.
 id oppidum quod populō
 Thēbānō multa acerba
 fūnera ob-iēcit
 ob-icere -iēcisse -iectum
 (< ob+iacere) : afferre
 auspiciū -ī *n* = imperi-
 um ducis (quī habet iūs
auspicīū: avēs aspiciendī
 ut bellī exitum sciat!)
 adōria -ae *f* = glōria
 populāris -is *m/f* = cīvis
 stabilīre = stabilem
 facere

rem (pūblicam) gerere
 = bellum gerere
 ductus -ūs *m* < dūcere
 meditārī = cōgitāre
 illō *adv* = illūc, eō

ACTVS PRIMVS

[*Sōsia dēfessus ā portū advenit ab erō suō Amphitryōne praemissus, ut Alcumēnae erae adventum virī victōriamque eius ēgregiam nūntiet. Prīmum dūram servitūtem queritur atque vānīs verbīs dominō suō absentī maledīcit 'quod sē noctū ambulāre iusserit'; tum lanternam pōnit neque eam exstinguit, et verbīs magnificīs dē victōriā sēcum fābulārī incipit.*]

SOSIA

Quod numquam opīnātus fuī — neque alius quisquam 186
 cīvium

sibi ēventūrum, id contigit:| ut salvī poterēmur domī.

Victōrēs victīs hostibus legiōnēs reveniunt domum,
 duellō exstīctō māximō atque internecātīs hostibus!

Quod multa Thēbānō poplō | acerba obiēcit fūnera 190
 id vī et virtūte mīlitum victum atque expugnātum oppi-
 dum est

imperiō atque auspiciō meī | erī Amphitryōnis māximē;
 praedā atque agrō | adōriāque affēcit populārēs suōs
 rēgīque Thēbānō Creōnī rēgnum stabilīvit suum.

Mē ā portū praemīsit domum,| ut hāec nūntiem uxōrī 195
 suae:

ut gesserit rem pūblicam ductū, imperiō, auspiciō suō.

Ea nunc meditābor quō modō illī dīcam, cum illō ad-
 vēnerō.

<p>Sī dīxerō mendācium, solēns meō mōre fēcerō, nam cum pugnābant māximē, ego tum fugiēbam māx- imē!</p>	<p>mendācium -ī <i>n</i> = fal- sum dictum solēns : ut soleō</p>
<p>200 Vērum quasi affuerim tamen simulābō atque audīta ēlo- quar.</p>	<p>audīta <i>n pl</i> = ea quae audīta sunt</p>
<p>Sed quō modō et verbīs quibus mē deceat fābulārier, prius ipse mēcum etiam volō hīc meditārī. Sīc hoc prō- loquar:</p>	<p>-ier <i>inf pass</i> = -ī: -ārier = -ārī prō-loquī = ēloquī</p>
<p>“Prīncipiō ut illō advēnimus, ubi prīmum terram teti- gimus, continuō Amphitryō dēlēgit virōs prīmōrum prīncipēs;</p>	<p>ut/ubi (prīmum) + <i>perf</i> = postquam, cum prī- mum, simul atque dē-ligare -lēgisse -lēctum = ēligere</p>
<p>205 eōs lēgat, Tēloboīs iubet sententiam ut dīcant suam:</p>	<p>prīmōrēs -um <i>m pl</i> = prīmī (virī), prīncipēs</p>
<p>‘Sī sine vī et sine bellō velint rapta et raptōrēs trādere, sī quae asportāssent reddere, sē exercitum extemplō domum</p>	<p>lēgāre = mittere lēgātum raptor -ōris <i>m</i> = qui rapit as-portāre = auferre ‘sī ea quae asportāvis- sent reddere <i>velint...</i>’ extemplō = statim</p>
<p>reductūrum, abitūrōs agrō Argīvōs, pācem atque ōtium dare illīs; sīn aliter sient animātī neque dent quae petat,</p>	<p>reductūrum <i>esse</i> abitūrōs <i>esse ex agrō</i> animātus <i>esse</i> = in ani- mō habēre sient = sint</p>
<p>210 sēsē igitur summā vī virisque eōrum oppidum oppug- nassere.’</p>	<p>oppugnassere (<i>inf fut</i>) = oppugnātūrum <i>esse</i></p>
<p>Haec ubi Tēloboīs ōrdine iterārunt quōs praefēcerat Amphitryō, magnanimī virī frētī virtūte et vīribus superbē nimis ferōciter lēgātōs nostrōs increpant; respondent ‘bellō sē et suōs tūtārī posse, proinde utī</p>	<p>ubi (= postquam) <i>ii</i> quōs A. praefēcerat haec (verba) T. is iterāvērunt ōrdine : ordinātō modō magnanimus -a -um = magnī animī, superbus nimis = valdē tūtārī = tuērī pro-inde = ergō</p>
<p>215 properē suīs dē finibus exercitūs dēdūcerent!’</p>	<p>properē = celeriter dē-dūcere</p>
<p>Haec ubi lēgātī pertulēre, Amphitryō castrīs ilicō prōdūcit omnem exercitum. Contrā Tēloboae ex oppidō legiōnēs ēdūcunt suās nimis pulchrīs armīs praeditās.</p>	<p>per-tulēre : ret-tulērunt ilicō = statim ē castrīs prō-dūcit contrā <i>adv</i> (: c. eōs) praeditus -a -um = ōrnā- tus; rē <i>p.</i> = rem habēns</p>

utrimque exitum est =
 utriūque exiērunt
 cōpia = multitūdō
 dispertītī *sunt*
 nostrās legiōnēs

cōn-sonāre=simul sonāre
 ef-ferre < ex+ferre; clā-
 mōrem e. = c. tollere
 vōtum-īn=quod deō prō-
 mittitur; v. suscipere =
 deō aliquid prōmittere
 suscipere/hortārī (*inf*) :
 suscipit/hortātur (*ind*)

ēdit : ostendit, praestat
 ferire = pulsāre
 manus = exercitus

in-gruere = prōcurrere

vāna *n pl* = verba vāna
 (: falsa)
 quicquam = quidquam;
 q. verbōrum = ūlla verba
 perperam *adv* ↔ rēctē
 illī *adv (loc)* = illic
 in rē praesentī = in ipsō
 locō, praesēns
 pugnātum est (ab iīs)
 = pugnāvērunt

perduellis -is *m* = hostis
 penetrāre (sē) = intrāre;
 in fugam sē p. : fugere
 animus ↔ timor

vertentibus : fugientibus
 tēlum-ī *n*=pīlum/sagitta
 ipsus = ipse
 obruncāre = occidere
 Pterela -ae *m* = Pterelāus

ad-eō = vērō
 hōc (: eō/tantō) magis
 com-meminisse = memi-
 nisse
 im-prānsus -a -um = quī
 nōndum cibum sūmpsit

Postquam utrimque exitum est māximā cōpiā,
 dispertītī virī, dispertītī ōrdinēs: 220

nōs nostrās mōre nostrō et modō īnstrūximus
 legiōnēs; item hostēs contrā legiōnēs suās īnstruunt.
 Postquam id āctum est, tubae utrimque canunt contrā, 227

cōnsonat terra, clāmōrem utrimque efferunt.
 Imperātōr utrimque, hinc et illinc, Iovī
 vōta suscipere, utrimque hortārī exercitum. 230

Tum prō sē quisque id quod quisque potest et valet
 ēdit, ferrō ferit...

Dēnique, ut voluimus, nostra superat manus, 235
 hostēs crēbrī cadunt, nostrī contrā ingruunt.

Vicimus vī ferōcēs!”
 MERCVRIVS [*mīrātur eum haud vāna loquī; ad spectātōrēs*]

Numquam etiam quicquam adhūc verbōrum est prō- 248
 locūtus perperam;
 namque ego fuī illī in rē praesentī et meus, cum pugnā-
 tum est, pater.

SOSIA
 “Perduellēs penetrant sē in fugam;| ibi nostrīs animus 250
 additu’st.

Vertentibus Tēloboīs tēlīs complēbantur corpora,
 ipsusque Amphitryō rēgem Pterelam suā | obruncāvit
 manū.

Haec illic est pugnāta pugna | ūsque ā māne ad vesperum
 —hoc adeō hōc commeminī magis quia illō diē imprān-
 sus fuī!

256 Postrīdiē in castra ex urbe ad nōs veniunt flentēs prīn-
cipēs
vēlātīs manibus ōrant ‘ignōscāmus peccātum suum!’
dēduntque sē, dīvīna hūmānaque omnia, urbem et liberōs
in diciōnem atque in arbitrātum cūctī Thēbānō poplō.

260 Post ob virtūtem erō Amphitryōnī patera dōnāta aurea
est,
quī Pterela pōtītāre solitus est rēx.”—Haec sīc dīcam
erae.

Nunc pergam erī imperium exsequī | et mē domum capes-
sere.

MERCVRIVS [*ad spectātōrēs*]

Attat! Illic hūc itūru’st. Ībō ego illīc obviam;
neque ego hunc hominem | hodiē ad aedēs hās sinam um-
quam accēdere.

265 Quandō imāgō est huius in mē, certum est hominem ēlū-
dere!

270 [*Ex ōstiō exit*] Sed quid illuc? caelum aspectat. Obser-
vābō quam rem agat.

SOSIA [*caelum spectāns longitūdinem noctis mīrātur*]

279 Neque ego hāc nocte longiōrem mē vīdisse cēnsē
280 nisi noctem ūnam, verberātus quam pependī perpetem
—eām quoque edepol etiam multō haec vīcit longitūdine!
Crēdō edepol equidem dormīre Sōlem—atque adpōtum
probē!

MERCVRIVS

284 Āin’ vērō, verberō? Deōs esse tuī similēs putās?

postrī-diē = posterō diē

vēlāre = operīre veste
(quā significātur pāx)
ut ignōscāmus
peccātum -ī *n* = maleficium
dē-dere = trādere
diciō -ōnis *f* = arbitrā-
tus -ūs *m* = potestās

patera -ae *f*

quī *abl* = (ex) quā
pōtītāre = pōtāre
solēre solitum *esse*

ex-sequī = facere
sē capessere = īre

attat! *interi* = ō! cavē!
illīc *dat* = illī
ob-viam īre (+ *dat*)
= occurrere

quandō = quoniam
(mīhi) certum est =
meum cōsiliū est,
equidem volō
illuc *n* = illud
quid illuc *est*?
aspectāre = aspicere
ob-servāre = spectandō
animadvertere
longitūdō -inis *f*
< longus

pendēre pependisse : in
cruce fixus esse
perpes -etis = perpetuus
(noctem *p. em* : *n. tōtam*)
(ede)pol *interi* < Pollūx
-ūcis, deus (: profectō)
ad-pōtus -a -um = ēbrius

verberō -ōnis *m* = quī
verbera meret
tuī *gen* (: Sōsiae)

nōm ego tū
gen meī tuī

hoc noctis = hōc noctis
tempore
mihi nōn placet

formidāre = valdē timēre

certē enim = profectō
nescio-quis = aliquis;
acc nescio-quem

autumāre = dicere
certō adv = certē
pergere = ire pergere,
prōcēdere

torpēre = sē movēre nōn
posse
rogāre = interrogāre
com-movēre = movēre
formidō -inis f = timor
magnus
re-cipere < re- + capere
cōnfidēns : audāx
contrā colloquī = alloquī

quī (= quō) possim = ut
possim
Vulcānus : ignis (V. est
deus ignis)
cornū : lanterna ē cornū
facta
con-clūdere -sisse -sum
= inclūdere
ex-quirere = quaerere
(ōs) ex-ossāre = (ōris)
ossa frangere

SOSIA [*quī verba Mercuriī nōn audit*]

Ībō ut erus quod imperāvīt Alcumēnae nūntiem. 291

[*Mercurium ante ostium stantem cōspicit*]

Sed quis hic est homō quem ante aedēs videō hoc noctis?
Nōn placet!

MERCVRIVS

Timet homō. Dēlūdā ego illum! 295

SOSIA [*formidāns*] Periī, sī mē aspexerit! 320

MERCVRIVS [*clārā vōce*]

Certē enim hīc nescioquis loquitur. 331

SOSIA [*verba eius exaudit*] Salvus sum, nōn mē videt:

‘Nescioquem loquī’ autumat—mihi certō nōmen Sōsia est!

[*Sōsia ad aedēs Amphitryōnis pergit.*]

MERCVRIVS

Optimē eccum incēdit ad mē! 335

SOSIA [*perterritus cōsistit*] Timeō, tōtus torpeō.

Nōn edepol nunc ubi terrārum sim sciō, sī quis roget,
neque miser mē commovēre possum prae formīdine!

[*Animō receptō*] Vērū certum est cōnfidenter hominem 339

contrā colloquī,

quī possim vidērī huic fortis, ā mē ut abstineat manum. 340

MERCVRIVS [*ad Sōsiam appropinquantem*]

Quō ambulās tū, quī Vulcānum in cornū conclūsum geris?

SOSIA

Quid id exquīris tū, quī pugnīs ōs exossās hominibus?

MERCVRIVS

Servus esne an līber?

- SOSIA   Utcumque animō collibitum est meō!
- MERCVRIVS
- Āin' vērō?|
- SOSIA   Āiō enīmvērō.
- MERCVRIVS   Verberō!
- SOSIA   Mentīre nunc.
- MERCVRIVS
- 345 At iam faciam ut vērum dīcās dīcere!
- SOSIA   Quid eō est opus?
- MERCVRIVS
- Possū scīre quō profectus, cuius sīs, aut quid vēneris?
- SOSIA
- Hūc eō. | Erī sum servus. Numquid nunc es certior?
- MERCVRIVS
- 350 Quid apud hāsce aedēs negōtīi est tibi?
- SOSIA   Immō, quid tibi est?
- 356 Hīc, inquam, habitō ego atque hōrunc servus sum. |
- MERCVRIVS   At scīn' quō modō?
- faciam ego hodiē tē *superbum*, nī hinc abīs.
- SOSIA   Quōnam modō?
- MERCVRIVS
- Auferēre*, nōn abībīs, sī | ego fūstem sūmpserō!
- SOSIA
- Quīn 'mēd esse huius familiae familiārem' praedicō.
- 361 Tūn' domō prohibēre peregrē mē advenientem postulās?
- MERCVRIVS
- Haecine tua domu'st?

ut-cumque = quōquō
modō
col-libēre -uisse/-itum
esse = libēre; animō
meō c.itum est: mihi
libet

enim-vērō = profectō

-re (2 sg pass) = -ris
mentīre = mentīris: "ver-
berō" ais nec mē verbe-
rās!

ut dīcās 'mē vērum dī-
cere'
eō opus est : id facere
opus est

quō profectus sīs (: quō
eās)
cuius servus sīs

num-quid = num

hās-ce = hās
quid negōtīi = quod
negōtium

hōrunc = hōrum

scīn' = scīs-ne

nī = nisi

auferēre = auferēris (vir
superbus lectīcā fertur,
nōn ambulat)
quīn = at (enim)
mēd (ante vōcālem) = mē
praedicāre = plānē dīcere
peregrē = ex aliēnā terrā
postulāre (+ īmf) = velle

haecine = haec-ne

	SOSIA	Ita inquam.	
	MERCVRIVS	Quis erus est igitur tibi?	
	SOSIA	Amphitryō, quī nunc praefectu'st Thēbānīs legiōnibus, quīcum nupta est Alcumēna.	
quid ais : dīc mihi	MERCVRIVS	Quid ais? quod nōmen tibi est?	
<i>mē</i> vocant prō-gnātus = nātus; Dāvō patre p. = Dāvī filius	SOSIA	Sōsiam vocant Thēbānī, Dāvō prōgnātum patre.	365
	MERCVRIVS	At mentīris—	369
vāpulāre = verberārī	[Sōsiam pulsat]	nunc profectō vāpulā ob mendācium!	370
	SOSIA	Prō! fidem, Thēbānī cīvēs!	376
prō! <i>interi</i> = ō! fidem (: auxiliū) rogō carnifex -ficus <i>m</i> = vir contemnendus, verberō	MERCVRIVS	Etiam clāmās, carnifex?	
ut esset <i>aliquis</i> quem...	Loquere, quid vēnistī?		
	SOSIA	Ut esset quem tū pugnīs caederēs!	
	MERCVRIVS	Cuius es?	
	SOSIA	Amphitryōnis, inquam, Sōsia.	
istōc = istō (<i>abl</i>); istōc magis = eō/tantō magis vāni-loquus -a -um = quī vāna loquitur -u's = -us <i>es</i>	MERCVRIVS	Ergō istōc magis, quia vāniloquū's, vāpulābis! Ego sum, nōn tū, Sōsia.	
ut ego tē verberem	SOSIA	[<i>parvā vōce</i>]	
	Ita dī faciant, ut tū potius sīs atque ego tē ut verberem!	380	
	MERCVRIVS	Etiam muttīs?	
muttīre = parvā vōce loquī	SOSIA	Iam tacēbō.	
	MERCVRIVS	Quis tibi eru'st?	

SOSIA	Quem tū volēs!	<i>is quem tū mihi esse volēs (fut < velle)</i>
MERCVRIVS		
Quid igitur? quī nunc vocāre?		<i>quī vocāre? = quis vocā-ris? (: quō nōmine v.?) quem mē vocārī iusseris</i>
SOSIA	Nēmō nisi quem iusseris.	
MERCVRIVS		
‘Amphitryōnis tē esse’ aiēbās ‘Sōsiam.’		
SOSIA	Peccāveram.	<i>peccāre = prāvē facere peccāveram : peccāvī</i>
MERCVRIVS		
385 Scībam equidem nūllum esse nōbīs nisi mē servum Sōsiam.		<i>scībam = sciēbam</i>
387 Ego sum Sōsia ille quem tū dūdum esse aiēbās mihi.		<i>dūdum adv = nūper ‘tē esse’ aiēbās</i>
SOSIA		
Obsecrō ut per pācem liceat tē alloquī, ut nē vāpulem.		<i>ob-secrāre = rogāre ut mihi liceat</i>
MERCVRIVS		<i>indūtiaē -arum f = tempus quō bellum cessat (antequam pāx fit)</i>
Immō indūtiaē parumper fiant, sī quid vīs loquī.		<i>parum-per = paulisper</i>
SOSIA		
390 Nōn loquar nisi pāce factā, quandō pugnīs plūs valēs.		<i>plūs valēre = validior esse</i>
MERCVRIVS		
Dīcitō quidvīs, nōn nocēbō.		<i>quid-vīs : quidquid vīs, quid-libet nōn nocēbō tibi</i>
SOSIA	Tuāe fidēi crēdō?	<i>fidēs = prōmissum crēdō? : crēdam?</i>
MERCVRIVS	Meae.	
SOSIA		
Quid, sī fallēs?		<i>sī fidem fallēs</i>
MERCVRIVS	Tūm Mercurius Sōsiae irātus siet!	
SOSIA		
Animum adverte—nunc licet mihi liberē quidvīs loquī: Amphitryōnis ego sum servus Sōsia.		<i>quid-vīs : quidquid volō, quid-libet</i>

foedus -eris *n* = lēx quā
pāx statuitur
con-tundere -tudisse
-tūsum = pulsāre,
laedere

quid : quidquid
ut-ut = utcumque
hercle *interi* = per Her-
culem! (: profectō)
re-ticēre = tacēre, nōn
dicere

sānus : mente sānus
vitium = mendum (cor-
poris vel mentis)
id vitium quod mihi *esse*
praedicās tibi est
(: ipse sānus nōn es)

noctū *abl* = nocte
portus Persicus: portus
ignōtus unde Amphi-
tryō rediēns nāvem
solvit

māla -ae *f*

con-tingere -tigisse
-tāctum = tangere
intrō *adv* ↔ forās; i.
īre = intrāre

MERCVRIVS

Etiam dēnuō?

SOSIA

Pācem fēcī, foedus fēcī: vēra dīcō.

395

MERCVRIVS [*Sōsiam pugnīs contundit*] Vāpulā!

SOSIA

Ut libet, quid tibi libet fac, quoniam pugnīs plūs valēs.

Vērum, utut es factūrus, hoc quidem hercle haud reti-

cēbō tamen,

nec nōbīs praeter mēd alius quisquam est servus Sōsia. 400

MERCVRIVS

Hic homō sānus nōn est.

402

SOSIA

Quod mihi praedicās vitium, id tibi est!

Quid? — malum! — nōn ego sum servus Amphitryōnis

Sōsia?

Nōnne hāc noctū nostra nāvis hūc ex portū Persicō

vēnit, quae mē advēxit? Nōnne mē hūc erus mīsit meus? 405

Nōnne ego nunc stō ante aedēs nostrās? Nōn mī est lan-

terna in manū?

Nōn loquōr? nōn vigilō? Nōnne hic homō modo mē

pugnīs contudit?

Fēcit hercle, nam | etiam nunc mī miserō mālae dolent!

[*Sōsia mālās dolentēs manū contingit.*]

Quid igitur ego dubitō? aut cūr nōn intrō eō in nostram

domum?

MERCVRIVS

Quid? domum vestram?

410

SOSIA

Ita enimvērō!

MERCVRIVS Quīn quae dīxistī modo
omnia ēmentū's: equidem Sōsia Amphitryōnis sum.

Nam noctū hāc solūta est nāvis nostra ē portū Persicō,
et ubi Pterela rēx rēgnāvit oppidum expugnāvimus,
et legiōnēs Tēloboārum vī pugnandō cēpimus,

415 et īpsus Amphitryō obruncāvit rēgem Pterelam in proe-
liō.

SOSIA [sēcum]

Egomet mihi nōn crēdō, cum illaec autumāre illum audiō:
hic quidēm certē quae illic sunt rēs gestae memorat me-
moriter.

[Ad Mercurium] Sed quid ais? quid Amphitryōnī dōnī
ā Tēloboīs datum est?

MERCVRIVS

Pterela rēx quī pōtītāre solitus est patera aurea.

SOSIA [sēcum]

420 Ēlocūtus est. [Ad Mercurium] Ubi patera nunc est?

MERCVRIVS Est in cistulā,

Amphitryōnis obsignāta signō est.

SOSIA Signī, dīc, quid est?

MERCVRIVS

Cum quadrīgīs Sōl exoriēns. Quid mē captās, carnifex?

SOSIA [sēcum]

Argūmentīs vīcit, aliud nōmen quaerendum est mihi.

Nesciō unde haec hic spectāvit.—Iam | ego hunc dēci-
piam probē,

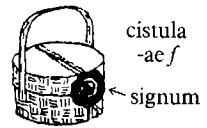
425 nam quod egomet sōlus fēcī, nec quisquam alius affuit,

quīn = at, immō
omnia quae dīxistī...
ē-mentīrī = falsa ex-
cōgitāre/dicere

ego-met = ego (ipse)
illaec (n pl) = illa
rēs quae illic gestae
sunt
memoriter = ē memoriā

quid dōnī = quod
dōnum

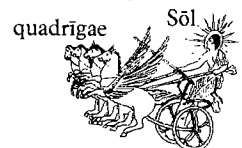
patera aurea quī (: ex
quā) P. rēx...

ob-signāre = signāre

quid signī = quod
signum
quadrīgae -ārum f = equi
IV quī currum trahunt
ex-orīrī = orīrī
captāre = capere cōnārī

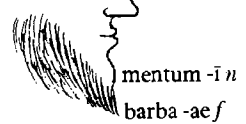
argūmentum -ī n = ratiō
quā aliquid vērū esse
dēmōnstrātur

SOSIA [*Mercurium inspiciēns*] Certē edepol, cum illum
 contemplō et fōrmam cognōscō meam
 quem ad modum ego sum (saepe in speculum īnspexi),
 nimis simile'st mei:
 itidem habet petasum ac vestitum — tam cōnsimile'st
 atque ego:
 sūra, pēs, statūra, tōnsus, oculī, nāsus, vel labra,
 445 mālae, mentum, barba, collum—tōtus! Quid verbīs
 opu'st?
 447 Sed cum cōgitō, equidem certō idem sum quī semper fuī:
 nōvī erum, nōvī aedēs nostrās—sānē sapiō et sentiō.
 Nōn ego illī obtemperō quod loquitur. Pultābō forēs.
 MERCVRIVS
 450 Quō | agis tē?
 SOSIA Domum.
 MERCVRIVS Quadrīgās sī nunc īncendās Iovis
 atque hinc fugiās, ita vix poteris effugere īafortūnium!
 SOSIA
 Nōnne erae meae nūntiāre quod erus meus iussit licet?
 MERCVRIVS
 Tuāe, sī quid vīs, nūntiā! Tē hanc nostram adire nōn
 sinam.
 SOSIA [*sēcum*]
 455 Abeō potius.—Dī immortalēs, obsecrō vestram fidem!
 Ubi ego perii? ubi immūtātus sum? ubi ego fōrmam per-
 didi?
 An egomet mē illīc reliquī, sī forte oblītus fuī?

īn-spicere -exisse -ectum
 = diligenter aspicere
 contemplāre = spectāre,
 īnspicere
 quem ad modum = quō-
 modo, sicut
 simile'st = similis est
 itidem = eōdem modō,
 item
 tam cōnsimilis est mei
 atque (= quam) ego
 sūra -ae f = crūris pars
 posterior
 statūra -ae f = corporis
 longitūdō; tōnsus -ūs m
 = capilli fōrma

ob-temperāre = oboedire
 pultāre = pulsāre

quō agis tē? = quō īs?

īn-scendere = ascendere
 īafortūnium -ī n = mala
 fortūna

nōnne mihi licet...

tuae erae (: amicae!)

im-mūtāre = commūtāre
 perdere = āmittere

an = num
 sī forte = fortasse
 mei oblītus fuī (: sum)

fueraſt : fuit

cōn-ferre con-tuliſſe col-
lātum = ferre (in lo-
cum); ſē c. = ire

hoc operis = hoc opus
ā-movēre
moleſtia -ae f = rēs
moleſta
tūtō *adv* < tūtus -a -um
amplexārī = complectī
cum illūc ad erum A. ad-
venerit

ad-eō = vērō

neque crēdet *illum* hūc
profectum *esse*
dīxī minus = nōn dīxī

alter puer nāſcētur x.
mēnſe poſtquam ſēmi-
nātus eſt (: poſtquam
māter gravida facta eſt)
ſēmināre < ſēmen

māior pater: Iuppiter
minor (pater): Amphitryō
: iamne hoc intellegitiſ?
ōrātiōnem comprimere =
loquendī finem facere
crepāre -uiſſe = moleſtē
ſonāre
ſubditīvus -a -um = ſi-
mulātus, falſus

rem commūnem : do-
mum noſtram

Nam hic quidem omnem imāginem meām quae antehāc
fueraſt, poſſidet.—

Ībō ad portum atque haec ut facta ſunt erō dīcam meō. 460

[*Sōſia ad portum ſē cōnferſt.*]

MERCVRIVS [*ad ſpectātōrēs*]

Bene proſperē hoc hodiē operis prōceſſit mihi. 463

Āmōvī ā foribus māximam moleſtiam,
patrī ut liceret tūtō illam amplexārier. 465

Iam ille illūc ad erum cum Amphitryōnem advēnerit,
nārrābit ‘ſervum hinc ſēſē ā foribus Sōſiam
āmōviſſe!’ Ille adeō illum mentīrī ſibi

crēdet, neque crēdet hūc profectum, ut iuſſerat. —

Nunc dē Alcumēnā dūdum quod dīxī minus: 479

hodiē illa pariet filiōs geminōs duōs; 480

alter decimō poſt mēnſe nāſcētur puer
quam ſēminātu’ſt, alter mēnſe ſeptimō;
eōrum Amphitryōnis alter eſt, alter Ioviſ;

vērūm minōrī puerō māior eſt pater,
minor māiōrī. Iamne hoc ſcītis quid ſiet? — 485

Ōrātiōnem comprimam: crepuit foris. 496

Amphitryō ſubditīvus eccum exit forās

cum | Alcumēnā | —uxōre ūſūrariā.

[*Iuppiter in formam Amphitryōnis mūtātus forās ēgreditur
cum Alcumēnā, uxōre Amphitryōnis gravidā.*]

IVPPITER

Bene valē, Alcumēna! Cūrā rem commūnem — quod
faciſ;

500 atque imperce, quaesō: mēnsēs iam tibi esse āctōs vidēs.
Mihi necesse est ire hinc; vērum quod erit nātum tol-
litō!

ALCVMENA

508 Ēcastor! tē experior, quantī faciās uxōrem tuam!

IVPPITER

Satin' habēs sī fēminārum nūlla est quam aequē dīligam?

ALCVMENA

512 Experirī istuc māvellem mē quam mihi memorārīer.

514 Herī vēnistī mediā nocte, nunc abīs—hocin' placet?

MERCVRIVS [*sēcum*]

515 Accēdam atque hanc appellābō et subparasītābor patrī.

[*Ad Alcumēnam*] Numquam edepol quemquam mortā-
lem crēdō ego uxōrem suam

sīc efflīctim amāre proinde ut hic tē efflīctim dēperit.

IVPPITER [*ad Mercurium*]

Carnifex! Nōn ego tē nōvī? Abīn' ē cōnspectū meō?

520 cui egō iam hōc scīpiōne...!

ALCVMENA [*ad Iovem*] Āh, nōlī!

IVPPITER [*ad Mercurium*] Muttitō modo!

522 [*Ad Alcumēnam*] Vērum quod tū dīcis, mea uxor: nōn tē

mī irāscī decet.

Clanculum abiī | ā legiōne—

527 clam illūc redeundum est mihi,

nē 'mē uxōrem praevertisse' dīcant 'prae rē pūblicā.'

ALCVMENA [*lacrimāns*]

Lacrimantem ex abitū concinnās tū tuam uxōrem.

im-percere = parcere
imperce *tibi*
quaesō = rogō (tē)
āctōs : per-āctōs
quod...nātum: filium/am
tollitō: *pater* solēbat in-
fantem suum modo nā-
tum *tollere*
ē-castor *interi* < Castor
-oris, deus (: profectō)
experirī = cognōscere
quālis sit
facere + *gen* = aestimāre
satis-*ne* habēs : nōnne
satis est tibi

mā-vellem = māllem
māllem mē istud experirī
(: sentīre) quam mihi
memorārī
hocin' = hocine (hoc-ne)

sub-parasītārī + *dat* =
laudibus grātiam pete-
re, dīligenter servīre

efflīctim = ācerimē
pro-inde ut = ita ut
dē-perīre = amāre ūsque
ad mortem

abīn' = abīs-ne (: abī!)
scīpiō -ōnis *m* = baculum
cui ego iam hōc scīpiōne
tergum verberābō!
āh! *interi*

irāscī = irātus fierī

clanculum = clam

red-eundum (*ger*) est
mihi = redīre dēbeō
prae-verte = magis cū-
rāre (quam...: prae...),
praeferre
abitus -ūs *m* < abīre
concinnāre (+ *adi/part*
acc) = facere

cor-rumpere = prāvum
facere, perdere, nocēre
nē corrumpere = nōlī cor-
rumpere
āctūtum *adv* = statim

libēns : libenter

eādem nocte quā

lūcēscere < lūcēre inci-
pere; lūcēscit = lūx
(: diēs) fit

dōnō (*dat*) dare = dōnāre

nunc hanc pateram...
tibi condōnō
quī (: ex quā) P. rēx pōti-
tāvit
con-dōnāre = dōnāre

ut aliās rēs *mihī facere*
solēs
con-dignus = dignus
(tāle) quālis est is quī dō-
num dedit
-e'st = -is est
quālis est ea cui dōnō
datum est

pergin' = pergis-ne
fūrcifer -erī *m* = verberō

amābō (tē) = quaesō

ex amōre : ob amōrem
ad-modum = valdē, sānē

IVPPITER

Tacē!

Nē corrumpere oculos! Redībō āctūtum.

530

ALCVMENA

Id 'āctūtum' diū est!

IVPPITER

Nōn ego tē hīc libēns relinquo neque abeō abs tē.

ALCVMENA

Sentiō,

nam quā nocte ad mē vēnistī, eādem abīs!

IVPPITER

Cūr mē tenēs?

Tempus est: exire ex urbe prius quam lūcēscat volō.

[*Pateram auream prōmit atque Alcumēnae ostendit.*]

Nunc hanc pateram, quae dōnō mī illic ob virtūtem data
est,

Pterela rēx quī pōtitāvit, quem ego meā occidī manū, 535

Alcumēna, tibi condōnō.

ALCVMENA [*grāta*]

Facis ut aliās rēs solēs.

Ēcastor condignum dōnum, quāle'st quī dōnum dedit.

MERCVRIVS

Immō sic: condignum dōnum, quāle'st cui dōnō datum
est!

IVPPITER [*ad Mercurium*]

Pergin' autem? Nōnne ego possum, fūrcifer, tē perdere?

ALCVMENA [*ad Iovem*]

Nōlī, amābō, Amphitryō, irāscī Sōsiae causā meā!

540

IVPPITER

Faciam ita ut vīs.

MERCVRIVS [*sēcum*] Ex amōre hic admodum quam
saevus est!

IVPPITER [<i>ad Alcumēnam</i>]	num quid <i>aliud</i> vīs?
Num quid vīs?	<i>volō</i> ut mē amēs
ALCVMENA Ut cum absim mē amēs, mē tuām tē absentī	cum absim (: etsī absum)
tamen.	<i>abs tē</i>
MERCVRIVS [<i>ad Iovem</i>]	tē absentī : cum absīs
Ēamus, Amphitryō! Lūcēscit hoc iam.	(: mē quae, cum absīs, tamen tua sum)
IVPPITER [<i>ad Mercurium</i>]	īre, <i>coni praes</i> eam eās eat
Abī prae, Sōsia!	eāmus eātis eant
Iam ego sequar.	prae (<i>adv</i>) : ante mē
[<i>Abit Mercurius.</i>]	iam (+ <i>fut</i>) = mox
IVPPITER [<i>ad Alcumēnam</i>] Num quid vīs?	
ALCVMENA	Etiam: ut āctūtum adveniās!
IVPPITER	Licet.
545 Nam prius tuā opīniōne hīc aderō. Bonum animum habē!	opīniō -ōnis <i>f</i> < opīnārī;
[<i>Alcumēna intrō in aedēs abit.</i>]	prius tuā opīniōne = p. quam tū opīnārīs
IVPPITER [<i>quī adhūc diem morātus est</i>]	morārī (< mora) = tardum facere, retinēre
Nunc tē, nox, quae mē mānsistī, mittō ut concēdās diēi,	manēre mānsisse = expectāre
ut mortālēs illūcēscat lūce clārā et candidā.—	mittere = dīmittere
550 Diēs ē nocte accēdat!—Ībō et Mercurium subsequar.	il-lūcēscere = lūcēscere;
[<i>Abit Iuppiter.</i>]	(+ <i>acc</i>) illūstrāre
	sub-sequī = sequī

ACTVS SECVNDVS

[*Prīmā lūce Amphitryō ā portū advenit cum Sōsiā servō, quī cistulam obsignātam fert. Sōsia dominō iam nārrāvīt ‘sē ante aedēs alterum Sōsiam offendisse.’*]

offendere -disse -ēsum
= forte invenire (rem
inexpectatam)

AMPHITRYO

secundum (*adv*) ire
= sequi

Age, ī tū secundum!

551

SOSIA Sequor, subsequor tē.

AMPHITRYO

Scelestissime, audēs mihi praedicāre id:

561

‘domī tē esse nunc’ quī hīc ades?

SOSIA Vēra dīcō.

AMPHITRYO

lūdificārī/-āre = elūdere

‘Tūn’ mē, verberō, audēs erum lūdificārī?

565

ut tempore ūnō...

Tūne id dīcere audēs quod nēmō umquam homō antehāc
vīdit, nec potest fierī: tempore ūnō

duōbus locīs (*abl*) = in
duōbus locīs

homō īdem duōbus locīs ut simul sit?

SOSIA

Profectō, ut loquor, rēs ita est.

per-ciēre -ciisse -citur
= permovēre
merērī -itum esse (*dēp*)
= merēre -uisse
meritō *adv* = ut meritis
sum, iūre
utī rēs facta est

AMPHITRYO [*irā percitus*] Iuppiter tē perdat!

SOSIA

Meritō maledicās mihi, sī nōn id ita factum est.

572

Vērūm haud mentior, rēsque utī facta dīcō.

AMPHITRYO

Homō hic ēbrius est, ut opīnor.

SOSIA		
575	Utinam ita essem!	
AMPHITRYO	Optās quae facta.	quae facta <i>sunt</i>
SOSIA		
	Egone?	
AMPHITRYO	Tū istic. Ubi bibistī?	istic (<i>nōm m</i>) = iste; tū istic = tū ipse
SOSIA		
576	Nusquam equidem bibī.	nusquam <i>adv</i> = nullō locō
AMPHITRYO	Quid hoc sit hominis?	sit : potest esse quid hominis = quī ho- mō, quālis homō
SOSIA	Equidem deciēs dīxī:	
577	domī ego sum, inquam—ecquid audīs?— et apud tē adsum Sōsia īdem!	ec-quid = numquid, num
578	Satin' hoc plānē, satin' disertē, ere, nunc videor tibi locūtus esse?	satin' = satis-ne disertus -a -um = quī bene loquitur; <i>adv</i> disertē : plānē
AMPHITRYO		
592	Quō id pactō potest nam	quō-nam pactō (= modō) id fierī potest ut tū nunc...?
593	fieri, nunc ut tū hīc sīs et domī?	
SOSIA		
	Sum profectō et hīc et īllīc, hoc cuivīs mīrārī licet;	cui-vīs (<i>dat</i>) = cui-libet (omnī hominī)
595	neque tibi, Amphitryō, istuc mīrum magis vidētur quam mihi.	mīrum, <i>comp</i> magis m.
AMPHITRYO		
	Quō modō?	
SOSIA	Nihilō, inquam, mīrum magis tibi istuc quam mihi.	nihil, <i>abl</i> nihilō (<i>ante</i> <i>comp</i> = nullō modō)
	Neque — ita mē dī ament! — crēdēbam pīmō mihimet	nihilō magis mīrum istud tibi vidētur
	Sōsiae,	mīhi-met = mihi (<i>ipsī</i>)

illic egomet : ille alter
ego
quid-que (*n*) = quaeque
rēs
sedēre = in castrīs esse
ē-dissertāre = dīligerter
nārrāre
ūnā cum nōmine
magis simile = similius
ille *alter* ego

ut (+*perf*) = postquam

multō prius... quam
illō *adv* = illūc

īn-sānus -a -um

quās nūgās nārrās?

nescio-quid = aliquid
nescioquid malī malā
manū ob-iectum est
(quod eum īnsānum
fēcit!)
ob-tundere -tudisse
-tūsum = contundere

mē-met = mē (īpsum)

quī = quis

ūnō tē : cum tē ūnum
habeam

dōnec Sōsia illic egomet fēcit sibi utī crēderem!

Ōrdine omnia, ut quidque āctum est, dum | apud hostēs
sēdimus,

ēdissertāvit. Tūm fōrmam ūnā abstulit cum nōmine! 600

Neque lac lactis magis est simile quam ille ego similis
est mēī.

Nam ut dūdum ante lūcem ā portū mē praemīsistī
domum...

AMPHITRYO

Quid igitur?

SOSIA ...prius multō ante aedēs stābam quam illō
advēneram!

AMPHITRYO [*quī eum īnsānum esse cēnsēt*]

Quās—malum!—nūgās? Satin' tū sānus es?

SOSIA Sīc sum ut vidēs.

AMPHITRYO

Huic hominī nescioquid est malī malā obiectum manū, 605
postquam ā mē abiit.

SOSIA Fateor, nam sum obtūsus pugnīs pessimē!

AMPHITRYO

Quis tē verberāvit?

SOSIA Egomet mēmet, quī nunc sum domī!

AMPHITRYO

Omnium prīmum, iste quī sit Sōsia, hoc dīcī volō. 609

SOSIA

Tuus est servus. 610

AMPHITRYO Mihi quidem ūnō tē plūs etiam est quam volō!

Neque postquam sum nātus habuī nisi tē servum Sōsiam.

SOSIA

At ego nunc, Amphitryō, dīcō: Sōsiam servum tuum
praeter mē alterum, inquam, adveniēns faciam ut offen-
dās domī,

faciam ut Sōsiam... alte-
rum offendās

Dāvō prōgnātum patre eōdem quō ego sum, fōrmā, ae-
tāte item

eādem fōrmā *abl* (: ean-
dem fōrmam gerentem)

615 quā ego sum. Quid opu'st verbīs? Geminus Sōsia hīc
factu'st tibi!

geminus : alter idem

AMPHITRYO

Nimia memorās mīra. Sed vīdistīn' uxōrem meam?

SOSIA

Quīn intrō ire in aedēs numquam licitum est.

nimius : māximus
mīra -ōrum *n pl* = mīrae
rēs
quīn = at (enim)
licēre -uisse/-itum esse
mihī licitum est (= licuit)

AMPHITRYO

Quis tē prohibuit?

SOSIA

Sōsia ille quem iam dūdum dīcō, is quī mē contudit.

iam dūdum (+*praes*)
= iam diū

AMPHITRYO

Quis īstic Sōsia est?

SOSIA

Ego, inquam. Quotiēs dīcendum est tibi?

AMPHITRYO

620 Sed quid ais? num obdormīvistī dūdum?

SOSIA

Nusquam gentium.

ob-dormīre = dormīre
incipere
nusquam gentium = n.
terrārum (: in terrīs)

AMPHITRYO

Ibi forte istum sī vīdissēs quendam in somnīs Sōsiam?

forte sī vīdissēs = for-
tasse vīdistī

SOSIA

Ego nōn soleō somniculōsē meī erī imperia persequī.

somniculōsē = in somnīs
persequī = exsequī

Vigilāns vīdī, vigilāns nunc ut videō, vigilāns fābulor

mē vigilantem ille vigi-
lāns... contudit

—vigilantem ille mē iam dūdum vigilāns pugnīs con-
tudit!

AMPHITRYO

Quis homō?

625

SOSIA Sōsia, inquam, ego ille. Quaesō, nōnne
intellegis?

AMPHITRYO

quī *adv* (*abl*) = quōmodo
potis est = potest
blatire = stultē loquī

Quī—malum!—intellegere quisquam potis est? Ita nūgās
blatīs!

SOSIA

Vērūm āctūtum nōscēs, cum illum nōscēs servum Sōsiam.

AMPHITRYO

hāc *adv* = hāc viā
ex-quirere -sīvisse -sītum
= quaerere (causam)
exquīsītō opus est = ex-
quirere opus est
rērī ratum = arbitrārī

Sequere hāc igitur mē; nam mī istuc prīmum exquīsītō
est opus.

aliquō comitātus = ali-
quem comitem habēs

[*Alcumēna, quae Amphitryōnem modo ā sē abiisse rētur,
maesta forās exit Thessalā ancillā comitāta, neque virum
suum advenientem videt.*]

ALCVMENA

placitum est = placuit
maeror -ōris *m* < mae-
rēre
cōnsequī = sequī

Ita dīvīs est placitum, voluptātem ut maeror comes cōn- 635
sequātur.

domō : ex meā rē

Nam ego id nunc experior domō atque ipsa dē mē sciō, 637
cui voluptās

virī videndī potestās mihi
fuit : virum vidēre
potuī

parumper data est, dum virī mī potestās videndī fuit
noctem ūnam modo—atque is repente abiit ā mē | hinc ante
lūcem!

praeter omnēs : prae
omnibus

Sōla hīc mihi nunc videor, quia ille hinc abest quem | 640
ego amō praeter omnēs.

: ut (= quōmodo) sē ab-
sentem dēsīderem
invītus -a -um ↔ libēns;
mē invītā : mē nōlente
adversum (*adv*) īre = ob-
viam īre (eam *coni praes*
l sg < īre)

spērātus = exspectātus,
optātus
dī-iūdicāre = exīstimāre,
statuere
vērō *adv* = vērē
rūmiferāre = praedicāre
-un' = -us-ne

haud vīdī magis *expectā-*
tum advenīre quemquam
haud quisquam (: nēmō)
eum magis exspectātum
salūtāt quam canem

cum : quoniam

obsecrō *tē* (: dīc mihi,
quaesō)
dērīdiculum -ī *n* = rēs
rīdīcula; d.ī grātiā
= dērīdendī grātiā
(= d. causā)

aequum -ī *n* = quod
rēctum/iūstum est
dē-discere = oblivīscī
perīclītārī = experīrī

atque id sē vult experīrī, suum abitum ut dēsīderem?—

Ēcastor! mēd haud invītā sē domum recipit suam!

Magis nunc mē meum ōffīcium facere, sī huic eam ad- 675
versum, arbitror.

[*Alcumēna tacita virō obviam it.*]

AMPHITRYO [*laetus ad Alcumēnam accēdēns*]

Amphitryō uxōrem salūtāt laetus spērātā suam,
quam omnium Thēbīs vir ūnam esse optimā dīiūdicat,
quamque adeō cīvēs Thēbānī vērō rūmiferant probam!

Valuistīn' ūsque? Exspectātun' adveniō?

SOSIA [*sēcum*]

Haud vīdī magis!

Exspectātum eum salūtāt magis haud quisquam quam 680
canem!

AMPHITRYO [*ad Alcumēnam*]

Cum tē gravidam et cum tē pulchrē plēnam aspiciō,
gaudeō.

ALCVMENA

Obsecrō, ēcastor, quid tū mē dērīdiculī grātiā
sīc salūtās atque appellās, quasi dūdum nōn vīderis?

AMPHITRYO

Immō equidem tē, nisi nunc, hodiē nusquam vīdī gen- 686
tium.

ALCVMENA

Cūr negās?

AMPHITRYO Quia vēra didicī dīcere.

ALCVMENA

Haud aequum facit

quī quod didicit id dēdiscit. An perīclītāminī

<p>quid animī habeam? Sed quid hūc revertiminī vōs tam citō?</p>	<p>com-morārī = morārī auspicium... : an avēs tē proficīscī vetant? con-tinēre = tenēre dixerās : dīxistī</p>
<p>690 An tē auspicium commorātum est an tempestās continet, quī nōn abiistī ad legiōnēs, ita utī dūdum dīxerās? AMPHITRYO Dūdum? quam dūdum istuc factum est? ALCVMENA Tēptās. Iam dūdum, modo.</p>	<p>mē temptās</p>
<p>AMPHITRYO [<i>ad Sōsiam</i>] 696 Haec quidem dēlīrāmenta loquitur! SOSIA [<i>ad Amphitryōnem</i>] Paulisper manē, dum ēdormīscat ūnum somnum! AMPHITRYO Quaene vigilāns somniat? ALCVMENA Equidem ēcastor vigilō et vigilāns id quod factum est fābulor:</p>	<p>dēlīrāmenta -ōrum <i>n pl</i> = verba hominis insānī manē : exspectā ē-dormīscere (somnum) = dormīre dēsīnere quae-ne = ea-ne quae somniaire = in somnīs vidēre aliquid</p>
<p>nam dūdum ante lūcem et istunc et tē vīdī. AMPHITRYO Quō in locō? ALCVMENA</p>	<p>istunc (<i>acc m</i>) = istum (: Sōsiam)</p>
<p>700 Hīc in aedibus ubi tū habitās. AMPHITRYO Numquam factum est! SOSIA Nōn tacēs? Quid sī ē portū nāvis hūc nōs dormientēs dētulit? AMPHITRYO Etiam tū quoque adsentāris huic? SOSIA Quid vīs fierī?— — — —</p>	<p>nōn tacēs? : quīn tacēs? dē-ferre -tulisse -lātum ad-sentārī (+<i>dat</i>) = idem sentīre (atque)</p>
<p>707 AMPHITRYO Tacē!</p>	

rogāre = interrogāre	[<i>ad Alcumēnam</i>] Alcumēna, ūnum rogāre tē volō.	708
	ALCVMENA	Quidvīs rogā!
	AMPHITRYO	
stultitia -ae <i>f</i> < stultus superbia -ae <i>f</i> < superbus superāre = superesse	Num tibi aut stultitia accessit aut superat superbia?	
	ALCVMENA	
quī <i>adv</i> = quōmodo : in mentem <i>venit</i> percontārī = quaerere	Quī istuc in mentem est tibi ex mē, mī vir, percontārier?	710
	AMPHITRYO	
antid-hāc = antehāc ut <i>cae</i> quae pudīcae sunt suōs virōs <i>appellāre</i> solent ex-pers-rtis (< ex + pars) + <i>gen/abl</i> : e. reī/rē = quī rem nōn habet, sine rē	Quia salūtāre advenientem mē solēbās antidhāc, appellāre itidem ut pudīcae suōs virōs quae sunt solent —eō mōre expertem tē factam adveniēns offendī domī.	
	ALCVMENA	
	Ēcastor equidem tē certō herī hūc advenientem ilicō et salūtāvī et ‘valuissēsne ūsque’ exquīsivī simul,	715
ōsculum ferre = ō. dare ferre tulisse/tetulisse: te- tulī <i>perf 1 sg</i> = tulī	mī vir, et manum prehendi et ōsculum tetulī tibi.	
	SOSIA [<i>ad Alcumēnam</i>]	
	Tūn’ herī hunc salūtāvistī?	
	ALCVMENA	Et tē quoque etiam, Sōsia.
	AMPHITRYO	
	Tū mē herī hūc vīdistī?	725
	ALCVMENA	Ego, inquam, sī vīs deciēs dīcere.
sī vīs <i>mē</i> deciēs (idem) dīcere	AMPHITRYO	
	In somnīs fortasse?	
	ALCVMENA	Immō vigilāns.
vae! <i>interi</i> (+ <i>dat</i>) = heu! (+ <i>acc</i>)	AMPHITRYO	Vae miserō mihi!
	SOSIA	
	Quid tibi est?	
dēlīrāre = īnsānus esse	AMPHITRYO	Dēlīrat uxor.

SOSIA

Ātrā bilī percita est:

nūlla rēs tam dēlīrantēs hominēs concinnat citō.

ALCVMENA

730 Equidem ēcastor sāna et salva sum.

AMPHITRYO

Cūr igitur praedicās

‘tē | herī mē vīdisse’, quī hāc noctū in portum advectī
sumus?bilis -is *f*: ātra b. ē iecore
fluēns hominēs īnsānōs
facere dicitur
tam citō hominēs dēlī-
rantēs concinnat (= *facit*)advectī sumus : *advectus*
sum (cum cēteris)Ibi cēnāvī atque ibi quiēvī in nāvī noctem perpetem,
neque meum pedem hūc intulī etiam in aedēs, ut cum
exercitūquiēscere -ēvisse
nāvī (*abl*) = nāve
īn-ferre īn-tulisse īl-lā-
tum: pedem ī. = intrāre
ut (+*perf*) = postquamhinc profectus sum ad Tēloboās hostēs eōsque ut vī-
cimus.

ALCVMENA

735 Immō mēcum cēnāvistī et mēcum cubuistī.

AMPHITRYO

Quid est?

ALCVMENA

Vēra dīcō.

AMPHITRYO Nōn quidem hercle dē hāc rē! — dē aliīs
nesciō.

cubāre -uisse -itum

dē aliīs *rēbus* nesciō *an*
vēra dīcās

ALCVMENA

Prīmulō dīlūculō abiistī ad legiōnēs.

AMPHITRYO

Quō modō?

SOSIA

Rēctē dīcit ut commeminit: somnium nārrat tibi.

AMPHITRYO

743 Tacē tū! [*Ad Alcumēnam*] Tū dīc! Egone abs tē abiī hinc
hodiē cum dīlūculō?prīmulus -a -um = prīmus
dīlūculum -ī *n* = prīma
lux (*diēi*)somnia -ī *n* = quod in
somnia vidētur

quī ipsus equidem nunc primum istanc tēcum cōnspiciō simul?	istanc (<i>acc f</i>) = istam
AMPHITRYO [<i>ad Alcumēnam</i>]	
755 Quid nunc, mulier? audīn' illum?	audīn' = audīs-ne
ALCVMENA Ego vērō—ac falsum dīcere!	ego vērō <i>eum audiō</i>
AMPHITRYO	
Neque tū illī neque mihi virō ipsī crēdis?	
ALCVMENA Eō fit, quia mihi plūrimum crēdō et sciō istaec facta proinde ut prōloquor.	eō = ideō, ob eam rem istaec (= ista <i>n pl</i>) facta <i>esse</i>
AMPHITRYO	
Tūn' 'mē herī advēnisse' dīcis?	
ALCVMENA Tūn' 'tē abiisse hodiē hinc' negās?	
AMPHITRYO	
Negō enim vērō, et 'mē advenīre nunc primum' aiō 'ad tē domum.'	
ALCVMENA	
760 Obsecrō, etiamne hoc negābis: tē auream pateram mihi dedisse dōnō hodiē, 'quā tē illī dōnātum esse' dīxerās?	illī = illic dīxerās : dīxisti
AMPHITRYO	
Neque edepol dedī neque dīxī—vērū ita animātus fuī itaque nunc sum, ut eā tē paterā dōnem. Sed quis istuc tibi dīxit?	
ALCVMENA Ego equidem extē audīvī et ex tuā accēpī manū 765 pateram.	
AMPHITRYO Manē, manē, obsecrō tē! [<i>Ad Sōsiam</i>] Nimis dēmīror, Sōsia,	nimis : valdē dē-mīrārī = mīrārī
quī illaec illic mē dōnātum esse aureā paterā sciat,	quī <i>adv</i> = quōmodo illaec (<i>nōm f</i>) = illa

con-venīre +acc = adire	nisi tū dūdum hanc convēnistī et nārrāvistī haec omnia.	
	SOSIA	
	Neque edepol ego dīxī neque īstam vīdī nisi tēcum simul.	
	AMPHITRYO	
	Quid hōc sit hominis?	
vīn' = vīs-ne	ALCVMENA	Vīn' prōferrī pateram?
eam prōferrī volō	AMPHITRYO	Prōferrī volō.
	ALCVMENA	
intus : ē domō	Fīat. [<i>Ad ancillam</i>] Ī tū, Thessala, intus pateram prō-	770
prō-fertō -tōte <i>imp fut</i>		fertō forās,
	quā hodiē meus vir dōnāvit mē.	
	[<i>Thessala aedēs intrat.</i>]	
sē-cēdere = ā cēteris discēdere	AMPHITRYO [<i>ad Sōsiam</i>]	Sēcēde hūc tū, Sōsia!—
	Enīmvērō illud praeter alia mīra mīror māximē,	
	sī haec habet pateram illam.	
id : <i>Alcumēnam habēre pa- teram, quae...</i>	SOSIA	An etiam crēdis id?—quae in hāc cistulā
		tuō signō obsignātā fertur.
salvum : integrum	AMPHITRYO	Salvum signum est?
	SOSIA	Īnspecte!
	AMPHITRYO [<i>signum īnspectiēns</i>]	
	Rēctē, ita est ut obsignāvī.— —	775
	[<i>Thessala pateram effert et Alcumēnae trādit.</i>]	
	ALCVMENA	Quid verbīs opu'st?
		777
em = ecce eccam = ecce (<i>vidē</i>) eam cedo! <i>interi</i> = dā!	Em tibi pateram, eccam!	
	AMPHITRYO	Cedo mī!
sīs (< sī vīs) = quaesō nunc-iam = nunc (<i>3 syllabae: nun-ci-am</i>)	ALCVMENA	Age, aspice hūc, sīs, nunciam:
		estne haec patera quā dōnātu's illic?
		780

AMPHITRYO

Summe Iuppiter!

Quid ego videō? Haec eā est profectō patera.—Periī,

Sōsia!

SOSIA

Aut pol haec praestigiātrix mulier multō māxima est,
aut pateram hīc inesse oportet. [*Cistulam ostendit.*]

AMPHITRYO

Agedum, exsolve cistulam!

SOSIA

Quid ego istam exsolvam? Obsignāta est rēctē.—Rēs

gesta est bene:

785 tū peperistī Amphitryōnem alium, ego alium peperī Sō-
siam,

nunc sī patera pateram peperit, omnēs congemināvimus!

AMPHITRYO

Certum est aperīre atque īnspicere.

SOSIA

Vidē, sīs, signī quid siet,

nē posterius in mē culpam cōnferās.

AMPHITRYO

Aperī modo!

nam haec quidem nōs dēlirantēs facere dictīs postulat.

ALCVMENA [*pateram ostendēs*]

790 Unde haec igitur est nisi abs tē, quae mihī dōnō data est?

AMPHITRYO

Opus mī est istuc exquīsītō.

SOSIA [*cistulam aperīens*]

Iuppiter, prō Iuppiter!

AMPHITRYO

Quid tibi est?

SOSIA

Hīc patera nūlla in cistulā est!

pol *interi* = edepol
 haec mulier
 praestigiātor -ōris *m*
 /-trix -icis *f* = quī
 /quae mīris artibus
 hominēs ēlūdit
 age-dum = age
 ex-solvere = solvere
 (: aperīre)

(nōs) congemināvimus =
 congeminātī sumus (ge-
 minī factī sumus)

certum *mihī* est

quid signī = quod
 signum
 posterius *adv* ↔ prius
 culpa -ae *f* = causa accū-
 sandī; c. am cōnferre in
 eum = eum accūsāre
 postulat : vult

: *mihī* opus est istud
 exquirere

	AMPHITRYO	Quid ego audiō?	
	SOSIA		
	Id quod vērum'st.		
cruciātus -ūs <i>m</i> < cruci- āre; cum cruciātū tuō erit (: cruciāberis)	AMPHITRYO	At cum cruciātū iam, nisi āppāret, tuō!	
	ALCVMENA [<i>pateram ostendēns</i>]		
	Haec quidem appāret.		
	AMPHITRYO	Quis igitur tibi dedit?	
is quī mē interrogat	ALCVMENA	Quī mē rogat.	
	SOSIA [<i>ad Amphitryōnem</i>]		
prae-currere -cucurrisse ex-imere -ēmisse -ēmp- tum = prōmere	Mē captās, quia tūte ab nāvī clanculum hūc aliā viā	795	
rūrsus = rūrsus hanc <i>cistulam</i> rūrsus ob- signāvistī	praecucurristī, atque hinc pateram tūte exēmistī atque		eam
ei mihi! = vae mihi! insānia -ae <i>f</i> < insānus	huic dedistī, post hanc rūrsus obsignāstī clanculum!		
	AMPHITRYO	Ei mihi! Iam tū quoque huius adiuvās insāniam?	
	[<i>Ad Alcumēnam</i>] Ain' 'herī nōs advēnisse hūc?'		
	ALCVMENA	Āiō, adveniēnsque ilicō	
	mē salūtāvistī, et ego tē, et ōsculum tetulī tibi.	800	
	SOSIA		
	Iam illud nōn placet prīncipium dē ōsculō!		
(verbis) exsequi = ōrdine nārrāre	AMPHITRYO [<i>ad Alcumēnam</i>]	Perge exsequi!	
	ALCVMENA		
lavāre = lavātum ire, lavārī	Lāvistī.		
	AMPHITRYO	Quid postquam lāvī?	
ac-cumbere -cubuisse	ALCVMENA	Accubuistī.	
euge! <i>interi</i> = bene!	SOSIA [<i>ad Amphitryōnem</i>]	Euge, optimē!	
	Nunc exquire!		

AMPHITRYO	Nē interpellā! [<i>Ad Alcumēnam</i>] Perge porrō dīcere!	nē interpellā = nōlī interpellāre porrō <i>adv</i> [→]: p. dīcere = loquī pergere, plūra dīcere
ALCVMENA	Cēna apposita est. Cēnāvistī mēcum — ego accubū simul.	simul <i>tē-cum</i>
AMPHITRYO		
805	In eōdem lectō?	
ALCVMENA	In eōdem.	
SOSIA	Ei! Nōn placet convīvium.	
AMPHITRYO		
	Sine modo argūmenta dīcat. [<i>Ad Alcumēnam</i>] Quid post- quam cēnāvimus?	sine dīcat = sine eam dīcere
ALCVMENA		
	‘Tē dormītāre’ aībās. Mēnsa ablāta est. Cubitum hinc abiimus.	dormītāre = dormīre velle aībās = aīebās cubitum <i>supīn</i> < cubāre; c. īre : dormītum īre
AMPHITRYO		
	Ubi tū cubuistī?	
ALCVMENA	In eōdem lectō tēcum ūnā in cubiculō.	ūnā <i>tē-cum</i>
AMPHITRYO	[<i>quī iam uxōrem suam impudīcam exīstimat</i>]	im-pudīcus -a -um
	Perdidistī!	<i>mē</i> perdidistī
SOSIA	Quid tibi est?	
AMPHITRYO	Haec mē modo ad mortem dedit!	ad mortem dare : inter- ficere
ALCVMENA		
810	Quid iam, amābō?	amābō <i>tē</i> : quaesō (dīc mihī)
AMPHITRYO	Nē mē appellā!	
SOSIA	Quid tibi est?	
AMPHITRYO	Periū miser,	

puđicitia -ae f < pudicus
puđicitiae vitium addi-
tum est : puđicitia cor-
rupta est

tēd (*ante vōcālem*) = tē

haerēre = fixa esse, locō
movēri nōn posse
rēs haeret : rēs nōn prō-
cēdit

quā... propter = quā-
propter, quamobrem
quāpropter ista dicta
dicantur mihi

ēdictāre = praedicāre
dē-linquere -līquisse
-lictum = male facere,
peccāre
sī fūi tēcum cui nupta
sum

im-pudēns -entis =
quem nihil pudet
quid illāc (= illā) ...
audācius est?
cognōscin' = cognōscis-
ne

prope-modum = prope,
paene

ad-sentīre = idem sentire,
vērum esse dīcere

frūstrārī = dēcipere, ēlū-
dere

quia puđicitiae huius vitium mē hinc absente est ad-
ditum.

ALCVMENA

Obsecrō, ēcastor, cūr istuc, mī vir, ex tēd audiō?

AMPHITRYO

Vir ego tuus sim? Nē mē appellā, falsa, falsō nōmine!

SOSIA [*sēcum*]

Haeret haec rēs, sī quidem hic iam mulier facta est ex
virō!

ALCVMENA

Quid ego fēcī, quā istaec propter dicta dīcantur mihi? 815

AMPHITRYO

Tūte ēdictās facta tua—ex mē quaeris quid dēlīqueris?

ALCVMENA

Quid ego tibi dēlīquī, sī cui nupta sum tēcum fūi?

AMPHITRYO

Tūn' mēcum fueris? Quid illāc impudente audācius?

Prō, dī immortalēs! [*Ad Sōsiam*] Cognōscin' tū mē sal- 822
tem, Sōsia?

SOSIA

Propemodum.

AMPHITRYO Cēnāvīn' ego herī in nāvī in portū Persicō?

ALCVMENA

Mihi quoque adsunt testēs quī illud quod ego dīcam
adsentiant.

AMPHITRYO

Nescioquis praestīgiātor hanc frūstrātur mulierem. 830

ALCVMENA

Per suprēmī rēgis rēgnum iūrō et mātrem familiās
Iūnōnem, quam mē verērī et metuere est pār māximē,
ut mī extrā ūnum tē mortālis nēmō corpus corpore
contigit, quō mē impudīcam faceret.

AMPHITRYO

Vēra istaec velim!

ALCVMENA

835 Vēra dīcō, sed nēquīquam, quoniam nōn vīs crēdere.

AMPHITRYO

Mulier es | —audācter iūrās!

ALCVMENA

Quae nōn dēliquit, decet

audācem esse, cōnfidenter prō sē et prōtervē loquī.

AMPHITRYO [*cōnfidentiam eius admīrāns*]

Satis audācter.

ALCVMENA

Ut pudīcam decet.

AMPHITRYO

Ain'? Verbīs proba's!—

847 Mulier, istam rem inquīsītam certum est nōn āmittere.

ALCVMENA

Edepol mē libente faciēs.

AMPHITRYO

Quid ais? respondē mihi:

Quid sī addūcō tuūm cognātum | hūc ā nāvī Naucratem,

850 quī mēcum ūnā vectu'st ūnā nāvī, atque is sī dēnegat

facta quae tū facta dīcis, quid tibi aequum est fierī?

Numquid causam dīcis quīn tē hōc multem mātrimōniō?

ALCVMENA

Sī dēliquī, nūlla causa est.

AMPHITRYO

Convenit. [*Ad Sōsiam*] Tū, Sōsia,

suprēmī rēgis (Iovis)
rēgnum: caelum
pār est = aequum est,
oportet
ut nēmō... : 'nēmīnem
mortālem extrā (: praeter)
tē ūnum mī corpus
corpore *suō* contigisse'
quō (+ *comī*) = ut (eō)
velim (: utinam) ista vēra
essent

nēquīquam = frūstrā

audāx, *adv* audācter*eam* decet

prōtervus -a -um =
audāx; *adv* -ē
cōnfidentia -ae f
< cōnfidēns

proba *es*

in-quīsītus -a -um = nōn
exquīsītus; rem i.am
nōn ā-mittere : rem ex-
quīrere
mē libente = ut mihi libet
(↔ mē invītā)

ad-dūcere
co-gnātus -ī m = vir san-
guine coniūctus (ut
avunculi filius)
dē-negāre = negāre
facta *esse*
multāre (rē) = pūnīre (rē
āmissā)
mātrimōnium -ī n = vīta
coniugum commūnis;
(uxōrem) m.ō multāre :
dīmītere ē m.ō

convenit = statūtum est
(inter nōs)

hōs : servōs (quī rēs
Amphitryōnis in aedēs
cōferant)

sēriō *adv* < sērius -a -um

ec-quis = num quis

abīn' = abīs-ne (: abī!)
dīgnus *est*

facinus -oris *n* = factum
quī *adv* = quōmodo
īn-simulāre = accūsāre
falsō *adv* ↔ vērē
Naucratē (*abl*) cognātō
meō

dūc hōs intrō!—Ego hūc ab nāvī mēcum addūcam
Naucratem.

[*Amphitryō ad portum abit.*]

SOSIA [*ad Alcumēnam*]

Nunc quidem praeter nōs nēmō est—dīc mihi vērūm 855

sēriō:

ecquis alius Sōsia intu'st, quī meī similis siet?

ALCVMENA

Abīn' hinc ā mē? — Dīgnus dominō servus!

SOSIA

Abeō, sī iubēs.

[*Sōsia intrō abit.*]

ALCVMENA

Nīmis ēcastor facinus mīrum est, quī illī collibitum siet
meō virō sīc mē īnsimulāre falsō facinus tam malum!

Quidquid est, iam ex Naucratē cognātō id cognōscam 860
meō.

[*Alcumēna aedēs intrat.*]

ACTVS TERTIVS

[*Iuppiter fōrmam et vestītum Amphitryōnis gerēns in scaenam prōcēdit et spectātōrēs alloquitur.*]

IVPPITER

Ego sum ille Amphitryō, cui est servus Sōsia,
īdem Mercurius quī fit quandō commodum'st,
in superiōre quī | habitō cēnāculō,
quī interdum fīō Iuppiter quandō libet.

865 Hūc autem cum extemplō adventum apportō, ilicō
Amphitryō fīō et vestītum immūtō meum.

869 Nunc Alcumēnae, quam vir īsontem probri

870 Amphitryō accūsāt, vēnī ut auxiliū feram.

880 Mercurium iussī mē continuō cōsequī,
sī quid vellem imperāre.

[*Alcumēna irā permōta ex aedibus ēgreditur.*]

Nunc hanc alloquar.

ALCVMENA [*quae Iovem nōn videt*]

Dūrāre nequeō in aedibus. Ita mē probri,
stupri, dēdecoris ā virō argūtā meō!—

[*Iovem cōspiciēns*]

897 Sed eccum videō, quī modo mē miseram arguit
stupri, dēdecoris.

[*Iuppiter ad Alcumēnam accēdit. Illa sē ab eō āvertit.*]

IVPPITER

Tē volō, uxor, colloquī.

Cūr ā mē tē āvertistī?

quandō = cum
commodus -a -um
= conveniēns
cēnāculum -ī n = domūs
pars superior; in superiōre c.ō : in caelō!
cum extemplō = cum
primum
adventum apportō = ad-
veniō
īsonēs -ontis = quī nōn
dēliquit, sine culpā
probrum -ī n = factum
indignum/impudicum

dūrāre = sē tenēre
ne-quire -eō = nōn posse
stuprum -ī n = probrum
dēdecoris -oris n = factum
indignum
arguere -uisse -ūtum
= accūsāre

tē colloquī = tēcum c.

ōsa sum = ōdī
ob-tuērī = intuērī

heia *interi* = ain'

īrācundus -a -um = quī
facile īrāscitur
potisne *est* ut abstinēās
= potestne *fiērī* ut ab-
stinēās : abstinē
sī sīs... : sī essēs...
cum eā quam tū...
arbitrēre = arbitrēris
iocō (*abl*) = per iocum,
iocī causā (↔ sēriō)
habeās : habērēs

sī dīxī 'tē impudicam
esse'
id (*adv*) : ideō
pūrgāre = pūrum facere,
excūsāre
aegrēest (+*dat*) ↔ placet
(meō animō : mihi)

ex-pedīre = explānāre,
nārrāre
nōn quō (+*comi*) = nōn
quod

(in animum) indūcere
= cōnstituere
dīxeram : dīxī

rīdiculum -ī *n* = iocus
vel : modo

dīxerās : dīxistī

ALCVMENA   Ita ingenium meum est:
inimīcōs semper ōsa sum obtuērier.

900

IVPPITER

Heia autem, 'inimīcōs'?

ALCVMENA   Sic est, vēra praedicō
—nisi etiam hoc falsō dīcī īnsimulātūrus es?

IVPPITER [*manum extendēns*]

Nimis īrācunda es.

ALCVMENA   Potin' ut abstinēās manum?

Nam certō, sī sīs sānus aut sapiās satis,
quam tū impudicam esse arbitrēre et praedicēs,
cum eā tū sermōnem nec iocō nec sēriō
tibi habeās, nisi sīs stultior stultissimō!

905

IVPPITER

Sī dīxī, nihilō magis es, neque ego esse arbitror,
et id hūc revertī utī mē pūrgārem tibi.

Nam numquam quicquam meō animō fuit aegrius
quam postquam audīvī tēd esse īrātam mihi.

910

“Cūr dīxistī?” inquiēs. Ego expediam tibi:
nōn edepol quō tē esse impudicam crēderem,
vērum perīclitātus sum | animum tuum,

quid facerēs et quō pactō id ferre indūcerēs.

915

Equidem iocō illa dīxeram dūdum tibi,

rīdiculī causā. Vel rogātō Sōsiam!

ALCVMENA

Quīn hūc addūcis meūm cognātum Naucratem,
'testem quem' dūdum 'tē adductūrum' dīxerās

aetās = vīta
huius modi = huius generis, tālis
capiunt : accipiunt

inter-venīre
grātiām : amīcitiām
sī quae = sī aliquae (īrae)
venīre vēnisse ventum
re-ventum est (ab iīs)
= re-vēnērunt
bis tantō magis amīcī

cāvisse : cavēre

sī tū idem (quī dīxistī)
eadem *verba* mihi
pūrgās

ad-ōrnāre = apparāre
vovēre vōvisse vōtum
= deō prōmittere
ea vōta quae... vōvī
(vōtum) exsolvere = solvere, exsequī

ē-vocāre

prandēre = ante merīdiem cibum sūmere
quī prandeat (*comī*) = ut prandeat

ALCVMENA

Nōn sum.

IVPPITER

Bene facis.

Nam in hominum aetāte multa ēveniunt huius modi:

capiunt volūptātēs, capiunt rūrsum miseriās,

īrae interveniunt, redeunt rūrsum in grātiām. 940

Vērūm īrae sī quae forte ēveniunt huius modi

inter eōs, rūrsum sī reventum in grātiām est,

bis tantō amīcī sunt inter sē quam prius.—

ALCVMENA

Prīmum cāvisse oportuit nē dīcerēs;

vērūm eadem sī idem pūrgās mī, patiēda sunt. 945

IVPPITER

Iubē vērō vāsa pūra adōrnārī mihi,

ut quae apūd legiōnēs vōta vōvī ‘sī domum

rediissem salvus’ ea ego | exsolvam omnia.

ALCVMENA

Ego istuc cūrābō.

IVPPITER [*ad servōs*] Ēvocāte hūc Sōsiam!—

Gubernātōrem quī in meā nāvī fuit 950

Blepharōnem arcessat, quī nōbīscum prandeat.

[*Exit Sōsia ex aedibus.*]

SOSIA

Amphitryō, adsum. Sī quid opus est, imperā: imperium 956

exsequar.

IVPPITER

Sōsia, optimē advenīs.

SOSIA

Iam pāx est inter vōs duōs?

<p>Nam quia vōs tranquillōs videō, gaudeō et volup est mihi.</p>	<p>volup est = placet (↔ aegrē est)</p>
<p>IVPPITER</p>	
<p>963 Dērīdēs, quī scīs haec dūdum mē dixisse per iocum.</p>	<p>mē dērīdēs</p>
<p>SOSIA</p>	
<p>An īd iocō dixistī? Equidem sēriō ac vērō ratus.</p>	<p>tē dixisse ratus sum</p>
<p>IVPPITER</p>	
<p>965 Habuī expūrgātiōnem; facta pāx est.</p>	<p>expūrgātiō -ōnis <i>f</i> < <i>ex-</i> <i>pūrgāre</i> = pūrgāre; e. em habēre = sē expūrgāre</p>
<p>SOSIA</p>	<p>Optimē est.</p>
<p>IVPPITER</p>	
<p>Ego rem dīvīnam intus faciam, vōta quae sunt.</p>	<p>ea quae vōta sunt</p>
<p>SOSIA</p>	<p>Cēnsēō.</p>
<p>IVPPITER</p>	
<p>Tū gubernātōrem ā nāvī hūc ēvocā verbīs meīs Blepharōnem, quī rē dīvīnā factā mēcum prandeat.</p>	
<p>SOSIA</p>	
<p>Iam hīc erō cum illīc cēnsēbis esse mē!</p>	
<p>IVPPITER</p>	<p>Āctūtum hūc redī!</p>
<p>[Sōsia ad portum properat.]</p>	
<p>ALCVMENA</p>	
<p>970 Num quid vīs, quīn abeam iam intrō, ut apparentur quibus opū'st?</p>	<p>ea quibus opus est</p>
<p>IVPPITER</p>	
<p>Ī sānē, et quantum potest parāta fac sint omnia!</p>	<p>quantum (: quam celer- rimē) fierī potest fac ut parāta sint (: parentur)</p>
<p>ALCVMENA</p>	
<p>Quīn venīs quandō vīs intrō? Faxō haud quicquam sit morae.</p>	<p>faxō = faciam (<i>fut</i>) faciam ut haud quic- quam morae (= nūlla mora) sit</p>

loquere = loqueris
proinde ut diligentem
uxōrem loquī decet
(: oportet)

ambō -ae -ō = duo simul
frūstrā esse = errāre
= falli

fac ut adsīs = ades (*imp*)

tam etsī (tametsī) = etsī

fac ut abigās = abige
quō-vīs (*abl*) = quō-libet
com-minisci-mentum =
excōgitāre; fac ut com-
mentus sis (: comminis-
cāris)

mōrigerāre=mōremgerere
fac, sī vīs, ut haec cūrāta
sint (: cūrentur)
ad-eō = quidem, sānē
ministrāre = servīre
sacrificāre = rem dīvi-
nam facere: bovem/
ovem/porcum (*hostiam*)
occidere et deō offerre

abs-cēdere = dē-cēdere
(↔ accēdere)
dictō audiēns esse (+*dat*)
= oboedire, pārēre
sē afferre = sē cōferre,
ire
mihi dē viā dēcēdere

eius imperiō dictō audi-
ēns sum (= oboediō)

ad-monēre = monēre

IVPPITER

Rēctē loquere et diligentem proinde ut uxōrem decet.

[*Alcumēna aedēs intrat.*]

IVPPITER

Iam hī | ambō, et servus et era, frūstrā sunt duo,
quī mē Amphitryōnem rentur esse: errant probē!

975

Nunc tū, dīvine Sōsia, hūc fac adsiēs!

(Audīs quae dīcō, tam etsī praesēns nōn ades.)

Fac Amphitryōnem | advenientem ab aedibus
ut abigās: quōvīs pactō fac commentus sīs!

Volō dēlūdī illunc, dum cum hāc ūsūrāriā

980

uxōre nunc mī mōrigerō. Haec cūrāta sint

fac, sīs, proinde adeō ut velle mēd intellegis,

atque ut ministrēs mihi cum sacrificem mihi!

[*Iuppiter aedēs ingreditur.*]

[*Mercurius accurrit Sōsiae similis ut antea.*]

MERCVRIVS

Concēdite atque abscēdite omnēs, dē viā dēcēdite!

Ego sum Iovī dictō audiēns, eīus iussū nunc hūc mē af- 989
ferō,

quam ob rem mihi magis pār est viā dēcēdere et concē- 990
dere.

Pater vocat mē, eum sequor, | eīus dictō imperiō sum au-
diēns:

ut filium bonum patrī esse oportet, itidem ego sum pa-
tri:

amantī subparasītor, hortor, adstō, admoneō, gaudeō;

- sī quid patrī volup est, voluptās ea mihi multō māxima
est.
- 995 Amat: sapit, rēctē facit,| animō quandō obsequitur suō
—quod omnēs hominēs facere oportet, dum id modō fiat
bonō.
Nunc Amphitryōnem vult dēlūdī meus pater — faxō
probē!
- Iam hic dēlūdētur, spectātōrēs, vōbīs īnspectantibus!
Capiam corōnam mī in caput,| adsimulābō mē esse
ēbrium,
- 1000 [*tēctum mōnstrāns*] atque illūc sūrsum ēscenderō,| inde
optimē aspellam virum
dē superō, cum hūc accesserit; faciam ut sit madidus
sōbrius!
- [*Amphitryōnem advenientem cōspicit.*]
- 1005 Sed eccum Amphitryōnem, advenit; iam ille hīc dēlūdē-
tur probē!
- 1007 Ībō intrō, ōrnātum capiam quī pōtīs decet,
dēin sūrsum ascendam in tēctum, ut illum hinc prohi-
beam.
- [*Mercurius aedēs intrat.*]

ob-sequī (+*dat*) = ob-
oedīre, mōrem gerere
dum (+*coni*) = dum-
modo

corōna
-ae *f*

īn-spectāre = spectāre

inter pōcula convīvae *co-*
rōnis sē ōrnāre solent

ē-scendere -disse = ascen-
dere; -derō : -dam (*fut*)
as-pellere (< abs-)
= abigere
dē superō : dē tēctō
madidus -a -um =
ūmidus, ēbrius
sōbrius -a -um ↔ ēbrius

ōrnātum : corōnam
pōtus -a -um = ēbrius
decēre (+*dat*) =
convenīre

ACTVS QVARTVS

[*Amphitryō sōlus ā portū reuertitur.*]

AMPHITRYO

Naucratēs quem

Naucratem quem convenīre volūi in nāvī nōn erat
neque domī, neque in urbe inveniō quemquam quī il- 1010
lum viderit.

quaeritāre = quaerere
(iterum atque iterum)

Sum dēfessus quaeritandō, nusquam inveniō Naucratem. 1014

Nunc domum ībō atque ex uxōre | hanc rem pergam 1015
exquīrere,

propter quem

quis fuerit quem propter corpus suūm stuprī complē-
verit.

quaestiō -ōnis *f* < quae-
rere; q. em in-quīsītam
āmittere = rem nōn ex-
quīrere
satius *comp* = melius; mē
mortuum *esse* satius est
oc-clūdere -sisse -sum
= claudere (clāve)
eugepae! *interi* = euge!
pariter (atque ut) = eō-
dem modō (ut)
aperite hoc *ōstium*

Nam mē quam illam quaestiōnem inquīsītam hodiē
āmittere

mortuum satiu'st!

[*Ad ōstium accēdit.*] Sed aedēs occlūsērunt. Eugepae!
pariter hoc fit atque ut alia facta sunt! Feriam forēs.

[*Forēs pulsat.*] Aperite hoc! | Heus, ecquis hīc est? Ec- 1020
quis hoc aperit ōstium?

[*Mercurius in tēctō aedium appāret corōnā ōrnātus.*]

MERCVRIVS

Quis ad forēs est?

AMPHITRYO Ego sum.

quid *ais* 'ego sum'

MERCVRIVS Quid 'ego sum'?

AMPHITRYO Ita loquor.

MERCVRIVS

Tibi Iuppiter

dīque omnēs īrātī certō sunt, quī sīc frangās forēs!

quī frangās (*comi*) = quia
frangis

AMPHITRYO

Quō modō?

MERCVRIVS Eō modō ut profectō vīvās aetātem miser!

aetātem : vītā (tōtam)

AMPHITRYO [*Mercurium in tēctō cōspiciātur*]

cōspiciārī = cōspicere

Sōsia!!!

MERCVRIVS Ita, sum Sōsia, nisi mē id esse oblītum exis-
timās?

1025 Quid nunc vīs?

AMPHITRYO Scelestē! at etiam 'quid velim?' id tū mē
rogās?

MERCVRIVS

Ita, rogō. Paene effrēgistī, fatue, foribus cardinēs!

ef-fringere -frēgisse -frāc-
tum < ex + frangere
ē foribus
fatuus -a -um = stolidus
-a -um = stultus1028 Quid mē aspectās, stolide? Quid nunc vīs tibi, aut quis
tū es homō?

AMPHITRYO

Verberō! etiam 'quis ego sim?' mē rogitās? . . . . .

[*Dēsunt trecentī ferē versūs.*][*Mercurius, postquam Amphitryōmī dērīsō etiam aquam in
caput fūdīt eumque ita madidum atque perturbātum ab ōstiō
pepulit, tandem dē tēctō dēscendīt in aedēs.**Intereā Alcumēna tumultū et clāmōribus ēvocāta forās
ēgreditur. Amphitryō rūsus uxōrem stuprī accūsāt ac tam
ācritēr increpat ut illa, quae iam nōn dubitat quīn vir īnsā-
nus sit, īrāta in aedēs sē recipiat.*nōn dubitat quīn (+ *comi*)
= certō crēdit (virum
īnsānum esse)

	<p><i>Sōsia cum Blepharōne gubernātōre ā portū reversus dominum cōnfidenter adit, sed Amphitryō servō suō, quem eundem esse cēnsēt quī paulō ante sē ab aedibus prohibuerit, ācerrimē maledīcit ac verbera minātur.</i></p> <p><i>Tum ipse Iuppiter Amphitryōnis fōrmam gerēns in ōstiō appāret, quem marītus irātus ‘moechum’ appellat; ille vērō marītum pariter increpat eumque ab ōstiō pellit. Amphitryō dēspērāns cīvēs Thēbānōs advocat, nec quisquam eōrum adulterum ac marītum internōscere potest.</i></p> <p><i>Postquam omnēs praeter Blepharōnem turbātī atque incertī discesserunt, Amphitryō amīcum suum cōsulit, quid sibi faciendum esse cēnsēat; nec vērō Blepharō dīiudicāre quit, uter sit vērus Amphitryō atque Alcumēnae marītus.]</i></p>
ad-vocāre	
cōnsulere -uisse -sultum = interrogāre quid faciendum sit	
quīre -cō -ivisse = posse	
partīre = partīri partīte <i>eam</i> usquam <i>adv</i> = ullō locō	<p>BLEPHARO</p> <p>Vōs inter vōs partīte! Ego abeō, mihī negōtium est. 1035</p> <p>Neque ego umquam usquam tanta mīra mē vīdisse cēnsēō.</p> <p>AMPHITRYO</p> <p>Blepharō, quaesō ut advocātus mī adsīs nēve abeās!</p> <p>BLEPHARO Valē!</p> <p>Quid opu’st mē advocātō, quī utrī sim advocātus nesciō?</p> <p>[<i>Abit Blepharō ad portum.</i>]</p> <p>IVPPITER [<i>parvā vōce</i>]</p> <p>Intrō ego hinc eō: Alcumēna parturit.</p> <p>[<i>Iuppiter intrō properat neque Amphitryō hoc videt.</i>]</p> <p>AMPHITRYO Perīi miser!</p> <p>Quid ego faciam, quem advocātī iam atque amīcī dēse- 1040</p> <p>runt?</p>
advocātus -ī m = vir quī adest amīcō quī accūsātur	
parturīre (< parere) = paritūra esse	

Numquam edepol mē inultus istic lūdificābit, quisquis
est!

in-ultus -a -um = sine
poenā meritā

Iam ad rēgem rēctā mē dūcam rēsque ut facta est ēloquar.

rēctā *viā*
mē dūcam : mē agam,
ībō
circum-spicere = circum
sē aspiciere

[*Circumspiciēns adulterum abesse animadvertit.*]

1045 Sed ubi ille'st? Intrō edepol abiit, crēdō, ad uxōrem
meam!

Quī mē Thēbīs alter vīvit miserior? Quid nunc agam,
quem omnēs mortālēs ignōrant et lūdificant ut libet?

quī = quis
mē (*abl*) miserior (= m.
quam ego)
ut *īs* libet
intrō rumpere = vī in-
trāre/penetrāre

Certum'st: intrō rumpam in aedēs, ubi quemque homi-
nem aspexerō,

sī ancillam seu servum, sīve uxōrem sīve adulterum,

1050 seu patrem sīve avūm vidēbō | —obtruncābō in aedibus!

avus -ī *m* = pater patris
/mātris
etiam sī volent

Neque mē Iuppiter neque dī omnēs id prohibēbunt, sī
volent,

quīn sīc faciam utī cōstituī! Pergam in aedēs nunciam!

quīn (+*conī*) = nē

[*Amphitryō ad ōstium versus properat, cum subitō ita clārē
fulget ac tam validē tonat ut ille quasi mortuus ante forēs
concidat.*]

fulgēre = subitō lūcēre;
fulget = fulgur fit
tonāre -uisse: tonat
= tonitrus fit
con-cidere -disse = ad
terram cadere/lābī

ACTVS QVINTVS

terror -ōris *m* < terrēre

opēs = virēs (animī)
 sepelire -īvisse -pultum
 = (fūnus) terrā operīre,
 mergere
 quīn amiserim = (tanta)
 ut eam nōn amiserim
 mē consequī (: persequī)
 op-primere = vī superāre
 ē-nicāre = necāre

animō (*dat*) : mihi
 ab-sūmere = cōsūmere,
 perdere

videātur : vidērī (in-
 venīri) potest
 contingere (+ *dat*)
 = accidere

crepitus -ūs *m* < crepāre
 sonitus -ūs *m* < sonāre
 ut...! = quam...!

in-sistere -stitisse = cōn-
 sistere; īstiterat
 : stābat

cultor -ōris *m* = incola;
 caelī *c.* : deus
 ex-surgere = surgere
 oc-cidere -disse = con-
 cidere

ārdere = igne cōsūmī
 cōn-fulgēre = fulgēre

[*Bromia ancilla terrōre perturbāta ex aedibus properat nec
 Amphitryōnem humī iacentem videt.*]

BROMIA

Spēs atque opēs vītac meae iacent sepultac in pectore,
 neque ūlla'st cōnfidentia iam in corde, quīn amiserim!
 Ita mī videntur omnia, mare, terra, caelum, cōnsequī, 1055
 iam ut opprimār, ut ēnicer. Mē miseram! Quid agam,
 nesciō.

Ita tanta mīra in aedibus sunt facta. Vae miserae mihi!
 Animō male'st, aquam velim. Corrupta sum atque ab-
 sūmpta sum!

Caput dolet, neque audiō, nec oculīs prōspiciō satis,
 nec mē miserior fēmina est neque ūlla videātur magis! 1060
 Ita erae meae hodiē contigit: nam ubi parturit, deōs in-
 vocat

— strepitus, crepitus, sonitus, tonitrus! Ut subitō, ut
 prope, ut validē tonuit!

Ubi quisque īstiterat, concidit crepitū. Ibi nescioquis
 māximā

vōce exclāmat: "Alcumēna, adest auxilium, nē timē!

Et tibi et tuīs propitius caelī cultor advenit. 1065
 Exsurgite" inquit "quī terrōre meō occidistis prae
 metū!"

Ut iacuī exsurgō. Ārdere cēnsuī aedēs, ita tum cōnfulgē-

bant. Ibi mē inclāmat Alcumēna; iam ea rēs mē horrōre afficit.	in-clāmāre horror -ōris <i>m</i> < horrēre
1070 Erīlis praevertit metus: accurrō ut scīscam quid velit, atque illam geminōs filiōs puerōs peperisse cōspicor! Neque nostrum quisquam sēnsimus cum peperit, neque prōvidimus.	erīlis -e < erus/era prae-vertere = plūs va- lēre, superāre scīscere = cognōscere
[<i>Amphitryōnem cōspicātur.</i>] Sed quid hoc? Quis hic est senex quī ante aedēs nostrās sic iacet?	sēnsit, prōvidit prō-vidēre = (rem futū- ram) ante vidēre ac parāre quid hoc <i>est</i> ?
Numnam hunc percussit Iuppiter? Crēdō edepol, nam—prō Iuppiter!—sepultu'st quasi sit mortuus.	num-nam = num
1075 Ībō et cognōscam, quisquis est. [<i>Ad dominum accēdit.</i>] Est Amphitryō hic quidem, erus meus!	
Amphitryō! AMPHITRYO Perīi!	
BROMIA Surge!	
AMPHITRYO Interīi!	inter-īre -iisse = perīre
BROMIA [<i>manum eiusprehendēns</i>] Cedo manum!	
AMPHITRYO Quis mē tenet?	
BROMIA Tua Bromia ancilla.	
AMPHITRYO Tōtus timeō, ita mē increpuit Iuppiter. Nec secus est quasi sī ab Accherunte veniam. Sed quid tū forās ēgressa es?	in-crepāre = crepitū terrēre secus = aliter quasi sī = quam sī Accherūns -untis <i>m</i> = Īferī ē-gredī -ior -gressum
BROMIA Eadem nōs formīdō timidās terrōre impulit.	eadem formīdō nōs... im-pellere -pulisce -pul- sum = percutere
1080 In aedibus tū ubi habitās nimia mīra vīdī. Vae mihi,	

	Amphitryō! Ita mihi animus etiam nunc abest.	
	AMPHITRYO	Agedum expedī: scīn' mē tuum esse erum Amphitryōnem?
	BROMIA	Sciō.
etiam nunc : iterum	AMPHITRYO	Vidē etiam nunc!
	BROMIA	Sciō.
	AMPHITRYO	
gestāre = gerere	Haec sōla sānam mentem gestat mēōrum familiārium.	
	BROMIA	
	Immō omnēs sānī sunt profectō.	
	AMPHITRYO	At mē uxor īnsānum facit suīs foedīs factīs!
		1085
ut tū idem	BROMIA	At ego faciam tū idem ut aliter praedicēs, Amphitryō, piām et pudīcam esse tuam uxōrem ut sciās. Dē eā rē signa atque argūmenta paucīs verbīs ēloquar. Omnium prīmum: Alcumēna geminōs peperit filiōs.
ut sciās tuam uxōrem esse piām et pudīcam	AMPHITRYO	
	Āin' tū, geminōs?	
	BROMIA	Geminōs.
	AMPHITRYO	Dī mē servant!
dīcere : loquī	BROMIA	Sine mē dīcere, ut sciās tibi tuāeque uxōrī deōs esse omnēs propitiōs.
		1090
	AMPHITRYO	
	Loquere!	
uterus -ī m = venter mulieris ex uterō exortī sunt puerpera -ae f = mulier pariēns	BROMIA	Postquam parturīre hodiē uxor occēpit tua, ubi uterō exortī dolōrēs, ut solent puerperae, invocat deōs immortalēs, ut sibi auxiliū ferant,

manibus pūrīs, capite opertō. | Ibi continuō contonat
1095 sonitū māximō! Aedēs primō ruere rēbāmur tuās.

Aedēs tōtae cōnfulgēbant tuāe, quasi essent aureae!

AMPHITRYO

Quaesō, absolvitō hinc mē extemplō, quandō satis delū-
seris!

Quid fit dēinde?

BROMIA Dum haec aguntur, intereā uxōrem tuam
neque gementem neque plōrantem nostrum quisquam
audīvimus,

1100 ita profectō sine dolōre peperit.

AMPHITRYO Iam istuc gaudeō,
utut ergā mē merita est.

BROMIA Mitte ista, atque haec quae dīcam accipe:
Postquam peperit, puerōs lavere iussit nōs. Occēpimus.
Sed puer ille quem | ego lāvī, ut magnu'st et multum
valet!

Neque eum quisquam colligāre quīvit incūnābulīs!

AMPHITRYO

1105 Nimia mīra memorās. Sī istaec vēra sunt, dīvinitus
nōn metuō quīn meāe | uxōrī lātae suppetiae sient.

BROMIA

Magis iam, faxō, mīra dīcēs: Postquam in cūnās con-
ditu'st,

dēvolant anguēs iubātī dēorsum in impluvium duo
māximī; continuō extollunt ambō capita. |

AMPHITRYO [*pavēns*] Ei mihi!

operīre -uisse opertum
con-tonāre = tonāre

ruere = concidere

ab-solvere = liberāre
hinc : (ā) metū

infāns incūnābulīs
colligātus

gemere -uisse = graviter
spīrāre ob dolōrem
audīvīt

anguis iubātus

accipe : audī

lavere lāvīsse lautum
= lavāre
puer ille: Herculēs
: ut magnus et validus
est!

col-ligāre = vincīre,
veste cingere
incūnābula -ōrum *n pl* =
vestis quā colligātur
infāns
dīvinitus *adv* = ā dīvīs
nōn metuō quīn (+*coni*)
= nōn dubitō quīn...
suppetiae -ārum *f pl*
= auxilium

faxō : ita faciam
mīrum, *comp* magis *m*.
con-dere -didisse -ditum
= pōnere (↔ prōmere)
dē-volāre
iubātus -a -um = iubam
gerēns
ex-tollere = tollere
pavēre = formidāre

circum-vīsere = circum-
spicere; (*īnf prō ind.*)
circum-vīsere : -vīsunt
cōspiciātī *sumt*
recessim (< recēdere) =
rūsum versum = re-
trahere/dūcere (*īnf*)
: trahō/dūcō (*īnd*)

persequī (*īnf*) : per-
sequuntur (*īnd*)
ex-silire < ex + salire

alterum alterā (*bis*)
pernīx -īcis = vēlōx;
adv pernīciter

formīdolosus -a -um
= terribilis
mihi miserō
per-cipere = capere

exclāmat uxōrem tuam :
e. nōmen uxōris tuae
("Alcumēna!")

dīvum = dīvōrum

cōn-suēscere -ētum esse:
c. (cubitū) cum = con-
cumbere cum
(con-)cubitus -ūs *m*
< (con-)cumbere
cōnsuētum *esse* cubitibus
= concubuisse

paenitēre: mē paenitet =
molestē ferō, doleō
dīmidium -ī *n* = dīmidia
pars; bonī d. dīvidere
: bonum aequē dīvidere
ex-petere = petere; Iovis
pācem e. = ā Iove p. e.
hostia -ae *f* = bēstia quae
sacrificandī causā occī-
ditur
coniector -ōris *m* = quī
signa dīvīna intellegit

BROMIA

Nē pavē! Sed anguēs oculīs omnēs circumvīsere. 1110

Postquam puerōs cōspiciātī, pergunt ad cūnās citī.

Ego cūnās recessim rūsum versum trahere et dūcere,
metuēns puerīs, mihi formīdāns; tantōque anguēs ācrius
persequī. Postquam cōspexit anguēs ille alter puer,
citus ē cūnīs exsilit, facīt rēctā in anguēs impetum: 1115

alterum alterāprehendit eōs manū pernīciter!

AMPHITRYO

Mīra memorās, nimis formīdolōsum facinus praedicās;
nam mihi horror membra miserō percipit dictīs tuīs.

Quid fit dēinde? Porrō loquere!

BROMIA

Puer ambō anguēs ēnicat!—

Dum haec aguntur, vōce clārā exclāmat uxōrem tuam... 1120

AMPHITRYO

Quis homō?

BROMIA ...summus imperātor dīvum atque hominum

Iuppiter.

Is 'sē' dīxit 'cum Alcumēnā clam cōnsuētum cubitibus,
eūmque filium suum esse quī illōs anguēs vīcerit
—alterum tuum esse' dīxit 'puerum.'

AMPHITRYO

Pol mē haud paenitet,

sī licet bonī dīmidium mihi dīvidere cum Iove. 1125

Abī domum, iubē vāsa pūra āctūtum ādōrnārī mihi,
ut Iovis suprēmī multīs hostiīs pācem expetam.

[*Bromia intrō abit.*]

Ego Tēresiam coniectōrem | advocābō et cōnsulam

<p>quid faciendum cēseat. Simul hanc rem, ut facta est, ēloquar.</p>	<p>faciendum esse</p>
<p>1130 [<i>Iterum tonat.</i>] Sed quid hoc? quam validē tonuit!—Dī, obsecrō vestram fidem!</p>	
<p>[<i>Cum tonitrū appāret Iuppiter.</i>]</p>	
<p>IVPPITER</p>	
<p>Bonō animō es! Adsum auxiliō, Amphitryō, tibi ēt tuīs. Nihil est quod timeās. Hariolōs, haruspicēs mitte omnēs! Quae futūra et quae facta ēloquar multō adeō melius quam illī, cum sum Iuppiter.</p>	<p>auxiliō (<i>dat</i>) = ad auxilium hariolus -ī <i>m</i>, haruspex -icis <i>m</i>: coniectōrēs qui variīs modīs nūmen deōrum exquirunt quae futūra/facta <i>sunt</i></p>
<p>1135 Primum omnium Alcumēnae ūsūram corporis cēpī, et concubitū gravidam fēcī filiō.</p>	<p>con-cubitus -ūs <i>m</i> < concumbere</p>
<p>Tū gravidam item fēcistī, cum in exercitum profectu's. Ūnō partū duōs peperit simul.</p>	<p>partus -ūs <i>m</i> < parere alter: Herculēs</p>
<p>Eōrum alter, nostrō quī est susceptus sēmine, 1140 suīs factīs tē immortalī affīciet glōriā.</p>	<p>nostrō (: meō) sēmine susceptus est : ā mē sē- minātus est (meus filius est)</p>
<p>Tū cum Alcumēnā uxōre antīquam in grātiam redī! Haud prōmeruit quam ob rem vitiō verterēs: meā vī subācta'st facere.—Ego in caelum migrō.</p>	<p>prō-merēre = merēre. quam ob rem : ut (id) vitiō (<i>dat</i>) vertere = vitium existimāre sub-igere -ēgisse -āctum = cōgere</p>
<p>[<i>Abit Iuppiter in caelum.</i>]</p>	
<p>AMPHITRYO</p>	
<p>Faciam ita ut iubēs, et tē ōrō prōmissa ut servēs tua. 1145 Ībō ad uxōrem intrō. Missum faciō Tēresiam senem.</p>	<p>missum facere = dimit- tere</p>
<p>[<i>Ad spectātōrēs versus.</i>]</p>	
<p>Nunc, spectātōrēs, Iovis summī causā clārē plaudite!</p>	

egomet = ego (ipse)
 mēmet = mē (ipsum)
 mihimet = mihi (ipsi)

tūte = tū (ipse)

ante vōcālem:
 mēd = mē
 tēd = tē

-s-ce

-ic = -e
 -aec = -a
 -uc = -ud
 -unc = -um
 -anc = -am
 -īc = -ī
 -ōc = -ō
 -āc = -ā
 -aec = -a

ipsus = ipse
 ipsemet = ipse

quī = quis

quī = quōd/quā

DE GRAMMATICA

I. Dē prōnōminibus

A. Prōnōmina persōnālia.

[1] Aliquandō adicitur syllaba *-met*: *egomet*, *mēmet*, *mihimet* (= *ego*, *mē*, *mihī*).

[2] Ad persōnam secundam singulāris aliquandō adicitur *-te*: *tūte* (= *tū*).

[3] Accūsātīvus et ablātīvus singulāris ante vōcālem interdum dēsinit in *-d*: *mēd*, *tēd* (= *mē*, *tē*).

B. Prōnōmina dēmōnstrātīva.

Ad fōrmās prōnōminum *hic* et *ille* in *-s* dēsinentēs interdum adicitur *-ce*: *hāsce*, *illisce* (= *hās*, *illis*).

Ad prōnōmina *ille* et *iste* aliquandō adicitur *-c*:

		Masc.	Fēm.	Neutr.
Sing.	nōm.	<i>illic</i>	<i>illaec</i>	} <i>illuc</i> <i>istuc</i>
		<i>istic</i>	<i>istaec</i>	
	acc.	<i>ilhinc</i>	<i>illanc</i>	
		<i>istunc</i>	<i>istanc</i>	
	dat.		<i>illīc</i>	
			<i>istīc</i>	
	abl.	<i>illōc</i>	<i>illāc</i>	<i>illōc</i>
		<i>istōc</i>	<i>istāc</i>	<i>istōc</i>
Plūr.	nōm.	}		<i>illaec</i>
	acc.			<i>istaec</i>

Prōnōmen *ipse*: nōm. masc. sing. *ipsus* (= *ipse*); adicitur *-met*: *ipsemet* (= *ipse*).

C. Prōnōmen interrogātīvum.

Masculīnum: nōminātīvus singulāris *quī* (127, 130, 382, 609, 1046 = *quis*).

D. Prōnōmen relātīvum.

Ablātīvus singulāris: *quī* (261, 419, 535 = *quā*, 340 = *quō*); *quīcum* (99, 364 = *quōcum*).

II. Dē verbīs

A. Persōna.

Persōna secunda singularis passivī nōnumquam dēsinit in *-re* prō *-ris*: *mentīre* (344 = *mentīris*), *auferēre* (358 = *auferēris*), *vocāre* (382 = *vocāris*), *rēre* (659 = *rēris*), *arbitrēre* (905 = *arbitrēris*), *loquere* 973 = *loqueris*).

-re = -ris

B. Īnfīnītīvus.

Īnfīnītīvus praesentis passivī aliquandō dēsinit in *-ier* prō *-ī*: *fābulārier* (201 = *fābulārī*), *amplēxārier* (465 = *amplēxārī*), *memorārier* (512 = *memorārī*), *percontārier* (710 = *percontārī*), *arbitrārier* (932 = *arbitrārī*), *obtuērier* (900 = *obtuērī*), *praevertier* (921 = *praevertī*).

*-ārier = -ārī**-ērier = -ērī**-ier = -ī**-īrier = -īrī*

Īnfīnītīvus futūrī actīvī: *-assere*: *oppugnassere* (210 = *oppugnātūrum esse*).

-assere = -ātūrum esse

Īnfīnītīvus praesentis prō indicātīvō: *suscipere*, *hortārī* (230 = *suscipit*, *hortātur*), *circumvīsere* (1110 = *circumvīsunt*), *trahere*, *dūcere* (1112 = *trahō*, *dūcō*), *persequī* (1114 = *persequuntur*).

C. Imperātīvus.

Ante imperātivum pōnitur *nē*: *nē interpellā* (803 = *nōlī interpellāre*, *nē interpellāveris*), *nē mē appellā* (810, 813 = *nōlī mē appellāre*), *nē timē* (1064 = *nōlī timēre*), *nē pavē* (1110 = *nōlī pavēre*), *nē corrumpē* (530 = *nōlī corrumpere*).

*nē -ā = nōlī -āre**nē -ē = nōlī -ēre**nē -e = nōlī -ere**nē -ī = nōlī -īre*

D. Indicātīvus.

Imperfectum *-ība-* prō *-iēba-*: *scībam* (385 = *sciēbam*), *aībās* (807 = *aiēbās*), *aībat* (661 = *aiēbat*).

*-ībam = -iēbam**-ībās = -iēbās**-ībat = -iēbat*

E. Coniūnctīvus.

Coniūnctīvus praesentis verbī *esse*:

	Sing.	Plūr.
Pers. I	<i>siēm</i>	—
Pers. II	<i>siēs</i>	—
Pers. III	<i>siet</i>	<i>sient</i>

*siēm = sim**siēs = sis**siet = sit**sient = sint*

DE VERSIBVS

I. Syllabae brevēs et longae.

Is amār' occēpit Alcumēnam clam virum.

Hic versus trēdecim syllabās continet: *i-s̄a-mā-r'oc-cē-pi-
fAl-cu-mē-nam- clam- vi-rum.*

Syllaba **brevis** in vōcālem brevem dēsinit, ut *i, sa, pi, cu, vi*; syllaba **longa** dēsinit in vōcālem longam aut in diphthongum aut in cōnsonantem, ut *mā, roc, cē, tal, mē, nam, clam, rum*. In versibus legendīs ūna syllaba longa aequē prōdūcitur ac duae brevēs.

In exemplīs quae sequuntur haec nota [˘] syllabam brevem significat, haec [—] syllabam longam.

prō-dūcere = longum
facere

˘ = syllaba brevis
— = syllaba longa

con-tractiō -ōnis *f*
< contrahere

II. Contractiō syllabārum.

[A] Cōnsonāns vocābulī ultima cum vōcālī primā (vel *h-*) vocābulī sequentis ita contrahitur ut initium syllabae faciat:

Exempla ex *Amphitryōne*:

I-s̄a-mā-r'oc-cē-pi-fAl-cu-mē-nam 107

Ti-me-fho-mō 295

Qui-d̄i-d̄ex-qui-ris 342

Qui-s̄e-ru-s̄es-f̄i-gi-tur- ti-bi 362

[B] Vōcālis vocābulī ultima (item *-am, -em, -im, -um*) ēlīditur ante vōcālem primam (vel *h-*) vocābulī sequentis.

Exempla:

Īb(ō) eg(o) illīc obviam 263

Tū m(ē) her(ī) hīc vīdist(ī)? Eg(o), inquam 725

c(um) extempl(ō) advent(um) apport(ō), ilicō 865

In vocābulis *est* et *es* ēlīditur *e* post vōcālem et *-m*: *Nōmen Mercuriō (e)st mihi* 19, *Alcumēna (e)st* 99, *bellum (e)st* 101, *Sōsia (e)s* 427. Aliquandō scribitur *-st, -s*: *factum'st* 431, 749, *ille'st* 1045, *ūlla'st* 1054, *proba's* 838.

Inter vocābula quae nōn contrahuntur pōnitur līnea tenuis [|]: *sī | ego* 358, *quō | agis tē?* 450, *quī | habitō* 863, *advēnimus, | ubi* 203, *facit, | animō* 995.

legendum sīc:
Īb'eg'illīc obviam
Tū m'her'hīc vīdist'
eg'inquam
c'extempl'advent'apport'
ilicō
Mercuriō'st
Alcumēna'st
bellum'st
Sōsia's

[C] Nōnnumquam etiam in eōdem vocābulō bīnae vōcālēs in singulās syllabās contrahuntur (id quod **synizēsis** vocātur et hāc notā [˘] significātur).

Exempla ex *Amphitryōne*: *perduellēs* 250, *antehāc* 458, *eāmus* 543, *antēu* 649, *āibās* 807, *prōinde* 973, *dēorsum* 1108, *huīus* 96, *cūius* 346, *eīus* 989.

˘ = synizēsis -is f

III. Syllabae acūtae.

Is amāre occēpit Alcumēnam clām virūm.

In hōc versū sex syllabae **acūtae** sunt: *mā*, *cē*, *tāl*, *mē*, *clām*, *rūm*. Syllabae acūtae, quae hāc notā [˙] significantur, vōce māiōre seu clāriōre leguntur quam cēterae.

˙ = syllaba acūta

In versibus nōn solum syllaba vocābulī paenultima (i. e. secunda ā fine) et antepaenultima (i. e. tertia ā fine) acūi potest, sed etiam ultima.

paen-ultimus -a -um
< paene ultimus
acuere -uisse -ūtum
= acūtum facere

IV. Syllabae correptae.

[A] Littera -s vocābulī postrēma interdum excidit post *u* vel *i* brevēs, ita ut syllabae -us et -is corripantur in -u' et -i' (id quod in hōc librō scribitur -us et -is):

Exempla ex *Amphitryōne*: *Iovis*: *Iovi'* 19; *prius*: *priu'* 102; *meus*: *meu'* 112; *nimis*: *nimi'* 213; *agis*: *agi'* 450; *magis*: *magi'* 595; *opus*: *opu'* 791.

ex-cidere -disse < ex
+ cadere
cor-ripere -iō -uisse -rep-
tum = brevem facere
(↔ prōdūcere)

Syllaba -us in -u' correpta cum *est* et *es* contrahitur in -u'st et -u's; item -is (i.e. -i' > -e) interdum cum *est* contrahitur in -e'st:

-u'st < -us est
-u's < -us es
-e'st < -is est

Exempla: *āctūru'st* 88, *praefectu'st* 100, *itūru'st* 263, *domu'st* 362, *eru'st* 381, *opu'st* 445, *vāniloquū's* 379, *dōnātu's* 780, *simile'st* 442, *quale'st* 537.

[B] Nōnnumquam corripitur syllaba longa quae syllabam brevem sequitur. Id fieri potest:

(I) sī syllaba brevis acuitur, ut *vidē* > *vidē*.

◌ — > ◌◌

Exempla: *mēō* 126, *sciō* 437, *hērī* 514, *tácē* 743, *mānē* 765, *vidē* 787, *túō* 774, *ābī* 1126, *ēōs* 657, *túāe* 453, *mēāe* 1106, *ēām* 281, *súōs* 712, *ápūd* 947.

— — ' > — — ' — —

breviāre = brevem
facere, corripere

˘ = syllaba correpta

— ˘ trochaeus -ī m
˘ — iambus -ī m

— ˘ ˘ dactylus -ī m
˘ ˘ — anapaestus -ī m

— — spondēus -ī m
˘ ˘ ˘ tribrachys -yis m

˘ ˘ ˘ ˘ proceleusmaticus
-ī m

(2) sī syllabam brevem et longam sequitur syllaba acūta, ut
meō mōre > *meō mōre*.

Exempla: *eōr' oppidum* 210; *herī mē* 731; *iubē vērō* 946; *meā
vī* 1143; *deōs esse* 284; *deōs invocat* 1061; *in ēxercitum* 125; *eōs
lēgat* 205; *quidēm cērtē* 417; *meāe nūntiāre* 452; *enīmvērō* 344;
volūptātēs 939; *suīs factīs* 1140.

Haec lēx, quā syllaba brevis syllabam sequentem breviāre
vidētur, **brevis breviāns** appellātur. Ut ex exemplīs appāret,
hāc lēge corripuntur vel breviantur etiam syllabae quae dēsi-
nunt in cōnsonantem aut in diphthongum.

Syllabae quae hāc lēge breviantur notā [˘] significāvimus.

V. Pedēs.

Is amā|r' occē|piA|cumē|nam clam| virum.

Īdem versus dīviditur in sex **pedēs**, quōrum p̄rimus est *i-sa-
mā-*, secundus *roc-cē-*, tertius *pi-tal-*, quārtus *cu-mē-*, quīntus
nam-clam, sextus *vi-rum*. Pēs dīcitur versūs pars quae plērum-
que duās aut trēs syllabās continet.

Pedēs bīnārum syllabārum sunt **trochaeī** et **iambī**. Tro-
chaeus cōnstat ex syllabā longā et brevī, ut *Rō-ma*; iambus ex
brevī et longā, ut *vi-rō*.

Pedēs ternārum syllabārum sunt **dactylī** et **anapaestī**. Dac-
tylus cōnstat ex syllabā longā et duābus brevibus, ut *fā-bu-la*;
anapaestus ex duābus brevibus et longā, ut *do-mi-nō*.

Saepe prō duābus syllabīs brevibus pōnitur ūna longa item-
que prō ūnā longā duae brevēs. Ita in locō dactylī [— ˘ ˘] vel
anapaestī [˘ ˘ —] duae syllabae longae [— —] inveniuntur, id
est **spondēus**, et prō trochaeō [— ˘] vel iambō [˘ —] trēs bre-
vēs [˘ ˘ ˘], id est **tribrachys**. Rārius in locō dactylī vel anapae-
stī inveniuntur quattuor syllabae brevēs [˘ ˘ ˘ ˘], id est pēs
proceleusmaticus.

In singulīs pedibus acuitur syllaba longa aut prior ex bīnīs
brevibus: trochaeus — ˘, iambus ˘ —, dactylus — ˘ ˘ aut
— ˘ ˘, anapaestus ˘ ˘ — aut ˘ ˘ —, spondēus — — aut — —,
tribrachys ˘ ˘ ˘ aut ˘ ˘ ˘, proceleusmaticus ˘ ˘ ˘ ˘ aut ˘ ˘ ˘ ˘.

[VI] Versuum genera.

Versūs quī in sēnōs pedēs dīviduntur **sēnārii** appellantur; item **septēnārii** dicuntur versūs quī septēnōs, **octōnārii** quī octōnōs pedēs continent.

Trochaicus dīcitur versus quī nūllōs iambōs continet, sed tantum trochaeōs aliōsve pedēs quōrum primāe syllabae acuuntur; quī nūllōs trochaeōs continet, sed tantum iambōs aliōsve pedēs quōrum nōn primāe, sed ultimae aut paenultimae syllabae acuuntur, versus **iambicus** dīcitur.

VII. Versūs iambicī.

Versūs iambicī quibus ūtitur Plautus nōn solum iambōs [∪ —] continent, sed etiam hōs pedēs quōrum ultimae aut paenultimae syllabae acuuntur: anapaestōs [∪∪ —], dactylōs [— ∪∪], spondēōs [— —], tribrachyēs [∪∪∪], rārius proceleusmaticōs [∪∪∪∪]; sed pēs postrēmus aut iambus est aut ex duābus syllabīs brevibus cōnstat [∪∪], pēs **pyrrichius** quī vocātur.

[A] Versus **iambicus sēnārius** dīviditur in sex pedēs quī sic ordinantur:

∪∪ ∪∪ | ∪∪ ∪∪ | ∪∪ ∪∪ | ∪∪ ∪∪ | ∪ — |

Exempla ex *Amphitryōne*:

Iovī' ūs|sū vēni|ō. Nō|men Mēr|curiō'st| mihi.

Haec ūrb|s est Thē|b'In|ūl|lisc'hābi|tat'āe|dibūs

Amphitry|ō, nā|tus'Ar|gīs Ál|caeō| patre,

quēc' Ál|cumē|na'st nūp|t'É|léc|trī fī|lia.

Bene prós|per'hóc'ho|di'ópe|ris prō|cessit| mihi.

In *Amphitryōne* versūs sēnārii iambicī sunt: 1–152, 463–498, 861–955, 974–983, 1007–1008, 1131–1143.

[B] Versus **iambicus octōnārius** cōnstat ex octō pedibus:

∪∪ ∪∪ | ∪∪ ∪∪ | ∪∪ ∪∪ | ∪∪ ∪∪ | ∪∪ ∪∪ | ∪∪ ∪∪ | ∪∪ ∪∪ | ∪ — |

Versus iambicus octōnārius saepe in duās partēs dīviditur, quārum uterque quaternōs pedēs continet. In versū ita dīvīsō

sēnārius -a -um < sēnī
septēnārius -a -um <
septēnī -ae -a = 7 et 7...
octōnārius -a -um < oc-
tōnī -ae -a = 8 et 8...

∪ —
∪∪ —
— ∪∪
— —
∪∪∪
∪∪∪∪

∪∪ pyrrichius -ī m

versus
19
97
98
99
463

<i>néque mi sér mē cómmo vēre póssum práe for mādi ne!</i>	337
<i>Béne va l'Álcu mēna! Cūrā rém com mūnem, quód fa cís.</i>	499
<i>Nímia mémorās mīra. Séd vī dísti n'úxō rém me ám?</i>	616
<i>Ámphitry' úxō rém sa lútat láetus spērā tám su ám!</i>	676
<i>Pér su prēmī régis régnum iūr'et mātrem fámili ás</i>	831

In *Amphitryōne* versūs trochaicī septēnāriī sunt: 263–462, 499–550, 585–860, 956–973, 1009–1052, 1064–1065, 1072, 1086–1130, 1144–1146.

IX. Versūs crēticī et bacchiaci.

Pēs **crēticus** cōstat ex syllabā longā et brevī et longā, ut *fē-mi-nae*; **bacchiūs** ex syllabā brevī et duābus longīs cōstat, ut *se-cun-dum*.

[A] **Crēticus tetrameter** dīcitur versus quī quattuor pedēs crēticōs continet:

— ∪ — | — ∪ — | — ∪ — | — ∪ —

Exempla ex *Amphitryōne*:

*Póstqu'utrīm|qu'écitūm'st| máximā| cópiā
cōnsonát| térra, clā|mōr'utrīm|qu'ēfferúnt.
Ímperā|tōr utrīm|qu'hínc et'íl|línc Ioví*

Interdum prō syllabā brevī longa invenītur: [— — —], i. e. pēs trium syllabārum longārum (**molossus** quī vocātur):

*nós nostrás| móre nós|tr'ét mod'ín|strúximús
hóstēs crē|brí cadúnt,| nóstrī cón|tr'ingruúnt*

Prō syllabā longā etiam bīnae brevēs pōnī possunt, ut in hōc versū:

Déniqu'út| vólui mús,| nóstra súpē|rát manús

In *Amphitryōne* versūs crēticī tetrametrī sunt: 219–221, 227–236.

[B] Versus **bacchiacus tetrameter** ex quattuor bacchiūs cōstat:

∪ — — | ∪ — — | ∪ — — | ∪ — —

Exempla ex *Amphitryōne*:

*Ag'í tū| secúndum!| Sequór sub|sequór tē.
Sceléstis|sim'áudēs| mihí prae|dicār'id:*

— ∪ — crēticus -ī m

∪ — — bacchiūs -ī m

tetrameter -trī m = ver-
sus quattuor pedum
(= quaternārius)

versus

219

228

229

— — — molossus -ī m

221

236

235

551

561

562 *domí t'es|se núnc qu'hī|ēadēs? Vē|ra dīcō.*

568 *hom'īdem| duōbus| locís|ut| simúl sit*

Nōnnumquam prō syllabā brevī longa invenītur: [— — —]
(pēs molossus), ut in hīs versibus:

566 *Tūn'īd dī|cer'audēs| quod nēm'um|qu'hom'ánt'hāc*

567 *vīdīt, nec| potést fī|erī, tem|por'ūnō*

Rārius prō syllabīs longīs bīnae brevēs pōnuntur, ut in hīs versibus:

565 *Tūn' mē, ver|ber'audē|s,erīm lū|dificārī?*

572 *Meritō male|dīcās mihi,| sī nōn'īd'ī|ta factum'st*

In *Amphitryōne* versūs bacchiaci tetrametrī sunt 551–573.
Versūs bacchiaci variī, quī et pedēs bacchiōs et aliōs conti-
nent, sunt 635–651.

X. Index versuum *Amphitryōnis* cōmoediae

Argūmentum: iambicī sēnārīi 654–860 trochaicī septēnārīi

Prologus: iambicī sēnārīi 861–955 iambicī sēnārīi

— — — 956–973 trochaicī septēnārīi

186–218 iambicī octōnārīi 974–983 iambicī sēnārīi

219–221 crēticī tetrametrī 984–1005 iambicī octōnārīi

222 trochaicus septēnārius 1006–1008 iambicī sēnārīi

227–236 crēticī tetrametrī 1009–1052 trochaicī septēnārīi

— — — 1053–1061 iambicī octōnārīi

248–262 iambicī octōnārīi 1062 anapaesticus

263–462 trochaicī septēnārīi 1063 iambicus octōnārius

463–498 iambicī sēnārīi 1064–1065 trochaicī septēnārīi

499–550 trochaicī septēnārīi 1066–1071 iambicī octōnārīi

551–573 bacchiaci tetrametrī 1072 trochaicus septēnārius

574–579 incertī 1073 iambicus quaternārius

— — — 1074–1085 iambicī octōnārīi

592–628 trochaicī septēnārīi 1086–1130 trochaicī septēnārīi

— — — 1131–1143 iambicī sēnārīi

635–651 bacchiaci variī 1144–1146 trochaicī septēnārīi

INDEX VOCABVLORVM

- A
 ā! 535
 ab-igere -ēgisse -āctum 150, 979
 abitus -ūs *m* 529, 641, 646, 662
 abs-cēdere 984
 ab-solvere 1097
 ab-sūmere 1058
 āctus -ūs *m* (*ante* 186)
 āctūtum *adv* 530, 544, 627, 969, 1126
 ad-dūcere 849, 854, 918, 919
 ad-eō *adv* (*Prf* 42), 254, 468, 678, 982, 1134
 ad-modum *adv* (*Prf* 110), 541
 ad-monēre 993
 adōria -ae *f* 193
 ad-ōrnāre 946, 1126
 ad-pōtus -a -um 282
 ad-sentāri 702, 751
 ad-sentire 824
 ad-simulāre 115, 999
 ad-stāre 747, 993
 adulter -erī *m* (*Prf* 115, 119, *Arg* 10), 1049
 adventus -ūs *m* (*ante* 186), 641; a. um apportāre 865
 adversum, a. ire 675, tē a. 936
 adversus, tē a. 750
 ad-vertere, animum a. (*Prf* 19), 95, 393
 ad-vocāre (*ante* 1035), 1128
 advocātus -ī *m* 1037, 1038, 1040
 aedēs -ium *f* (*Prf* 104), 97, 150, 292, 350, 406, 448, 603, 617, 700, 733, 882, 978, 1018, 1048, 1050, 1052, 1057, 1067, 1072, 1080, 1095, 1096
 aegrius *comp* 910
 aegrum -ī *n* 641
 aequum 687, 851, 921
 aetās -ātis *f* (*Prf* 53), 938, 1023
 aether -eris *m* (*Arg* 9)
 af-ferre, sē a. 989
 age-dum 783, 1081
 agere ēgisse āctum (*Prf* 5), 88; 500; sē a. 450
 āh! 520
 āiō, aibat 661, aībās 807; quid ais? 364, 418, 620, 848
 al-loqui (*ante* 19), 388, 881
 amāre, amābō 540, 810
 amātor -ōris *m* (*Prf* 80), 106
 ambō -ae -ō 974, 1109, 1119
 ā-mittere 847, 1017
 ā-movēre -mōvisse 464, 468
 amplexārī 465
 an 457, 662, 690, 745, 773, 964
 anguis -is *m* (*Prf* 102), 1108, 1110, 1113-1115, 1119, 1123
 animatus -a -um 209, 762
 ante-ire 649
 antid-hāc 711
 ap-parāre (*Prf* 15), 970
 ap-portāre, adventum a. 865
 arbitrātus -ūs *m* 259; 931
 ārdēre ārsisse 1067
 arguere -uisse -ūtum 883, 897
 argūmentum -ī *n* (*Prf* 18, *Arg*), 51, 96; 423, 433, 806, 1087
 a-spectāre 270, 1028
 as-pellere 1000
 as-portāre 207
 attat! 263
 audācter 836, 838
 audiēns esse + *dat* 989, 991
 auspiciū -ī *n* 192, 196, 657; 690
 autumāre 332, 416, 752
 avus -ī *m* 1050
- B
 barba -ae *f* 445
 beāre 641
 bīlis -is *f* 727
 blatire 626
- C
 cadus -ī *m* 429
 capessere, sē c. 262
 captāre 422, 795
 carnifex -icis *m* 376, 422, 518
 cavea -ae *f* (*Prf* 2, 20)
 cedo 778, 1076
 cēnāculum -ī *n* 863
 certum est 265, 339, 787, 847, 1048
 circum-spicere (*ante* 1045)
 circum-vīsere 1110
 cistula -ae *f* 420, 773, 783, 792
 citō *adv* (*Prf* 16), 689, 728
 citus -a -um 1111, 1115
 clam (*Prf* 79), 527; + *acc* 107
 clanculum *adv* 523, 795, 797
 cluēre 647
 coetus -ūs *m* 657
 co-gnātus -ī *m* 849, 860, 918
 co-ire (*Prf* 116)
 col-libēre -itum esse 343, 858
 col-ligāre 1104
 col-loqui (+ *acc*) 339, 898
 com-meminisse 254, 738
 com-miniscī -mentum 979
 commodus -a -um 862
 com-morārī 690
 com-movēre 337
 com-mūtāre (*ante* 19), 53
 com-placēre -uisse/-itum esse (*Prf* 42), 106
 compos -otis 642
 compressus -ūs *m* 109
 com-primere -pressisse -pressum (*Prf* 100); 496
 con-cēdere (*post* 150), 546, 984, 990
 con-cidere (*post* 1052), 1063
 concinnāre 529, 728
 con-clūdere -sisse -sum 341
 concubitus -ūs *m* 1136
 con-cumbere -cubuisse (*Prf* 88)
 con-dere -didisse -ditum 1107
 con-dignus -a -um 537, 538
 con-dōnāre 536
 cōn-ferre con-tulisse col-lātum (*ad* 854), sē c. (*post* 460), culpam c. in 788
 cōnfidenter 339, 837
 cōnfidentia -ae *f* (*post* 837), 1054
 cōn-fulgēre 1067, 1096
 con-gemināre (*Prf* 89), 786
 coniectōr -ōris *m* 1128
 cōn-sequi 635, 880, 1055
 cōn-servus -ī *m* 129
 cōn-similis -e (*Prf* 113), 443
 cōn-sonāre 228
 cōn-spicārī (*ad* 1024), 1070, 1111
 cōn-suēscere -ēvisse/-ētum esse 1122
 cōnsulere -uisse -sultum (*ante* 1035), 1128
 con-templāre 441
 con-tinēre 690
 con-tingere -tigisse -tāctum (*post* 408), 834; 187, 1061
 con-tonāre -uisse 1094
 contrā *adv* 217, 222, 227, 236, 339, 655

con-tundere -tudisse -tūsum
(ad 395), 407, 618, 624
 con-venire 767, 1009; 853
 corōna -ae *f* 999
 cor-rumpere 530, 1058
 crēber -bra -brum (*Prf* 13), 236
 crēbrō *adv* 128
 crepāre -uisse 496
 crepitus -ūs *m* 1062, 1063
 cruciātus -ūs *m* 793
 cubitus -ūs *m* 1122
 cui-vīs 594 v. quī-vīs
 culpa -ae *f* 788
 cultor -ōris *m* 1065

D
 dē-cēdere (*Prf* 43), 984, 990
 decēre + *dat* 1007
 dē-cipere -iō -cēpisse -ceptum
(Prf 114, *Arg* 5), 424
 dēdecus -oris *n* 883, 898
 dē-dere -didisse -ditum 258
 dē-discere 688
 dē-dūcere 215
 dē-ferre 701
 dēfessus -a -um (*ante* 186), 1014
 dē-ligere -lēgisse -lēctum 204
 dē-linguere -liquisse 816, 817,
 836, 853
 dēlirāmenta -ōrum *n pl* 696
 dēlirāre 727, 728, 789
 dē-lūdere (*Arg* 7), 295, 980, 997,
 998, 1005, 1097
 dē-mirārī 765
 dē-negāre 850
 dē-perīre 517
 dēridiculum -ī *n* 682
 dē-volāre 1108
 dextera -ae *f* 923
 diciō -ōnis *f* 259
 dictō audiēns esse 989, 991
 dī-iūdicāre 677, (*ante* 1035)
 dīlūculum -ī *n* 737, 743
 dīmīdium -ī *n* 1125
 disertus -a -um, *adv* -ē 579
 dis-pertire (*Prf* 6), 220
 dīvīnitus *adv* 1105
 dīvīnus -a -um (*Prf* 80), 258,
 966, 968, 976
 dīvūs -ī *m* (*Prf* 58), 635, 1121
 dolus -ī *m* (*Arg* 5)
 dōnāre (+ *abl*) 137, 761, 763,
 766, 771, 780
 dōnec (*Arg* 9), 598
 dōnō dare 534, 538, 761, 790

dormītāre 807
 dracō -ōnis *m* (*Prf* 102)
 dūcere, sē d. 1042
 ductus -ūs *m* 196, 657
 dūdum *adv* 387, 479, 602, 620,
 624, 661, 683, 691, 692, 699,
 767, 916, 963; iam d. 618
 duellum -ī *n* 189
 dum + *coni* 996
 dūrāre 882

E
 ē-bibere 431
 ēcastor 508, 537, 663, 682, 698,
 714, 730, 812, 858
 eccam 778
 eccum 120, 335, 497, 897, 1005
 ec-quid 577
 ec-quis 856, 1020
 edepol 281, 282, 336, 441, 516,
 654, 753, 762, 768, 848, 913,
 1041, 1045, 1074
 ē-dere -didisse -ditum (*Prf* 51,
 82), 232
 ē-dictāre 816
 ē-dissertāre 600
 ē-dormiscere 697
 ē-dūcere 218; 430
 ef-ferre ex-tulisse ē-lātum 228
 efflīctim *adv* 517
 ef-fringere -frēgisse -frāctum
 1026
 ef-fugere 451
 ego-met 416, 425, 434, 457,
 598, 607, 930
 ē-gredī -ior -gressum 1079
 ei! 798, 805, 1109
 ē-loquī 51, 96, 200, 420, 1042,
 1087, 1129, 1133
 ē-lūdere (*Prf* 113), 265
 em 778
 ē-mentīri 411
 ē-nicāre 1056, 1119
 enim, certē e. 331, 658
 enim-vērō 344, 410, 759, 772
 eō (= ideō) 756
 era -ae *f* (*ante* 186), 261, 452,
 974, 1061
 erilis -e 1069
 errāre 975
 ē-scendere 1000
 euge! 802
 eugepae! 1018
 ē-venire (*Prf* 25), 187, 938, 941
 ē-vocāre 949, 967

ex-cipere (*Prf* 96)
 ex-clāmāre (+ *acc*) 1120
 ex-imere -ēmisse -ēemptum 796
 ex-optāre 654
 ex-orīri -ortum 422, 1092
 ex-ossāre 342
 ex-pedire 912, 1081
 ex-perīri -pertum 508, 512, 637,
 662
 ex-pers -pertis 713
 ex-petere 1127
 ex-pūrgāre (965)
 expūrgātiō -ōnis *f* 965
 ex-quirere -sivisse -situm 342,
 715; 628, 791, 803, 1015
 ex-sequī 262, 956; 801
 ex-silire -uisse 1115
 ex-solvēre 783, 784; 948
 ex-stinguere -inxisse -inctum
(ante 186), 189
 ex-surgere 1066, 1067
 extemplō *adv* 207, 865, 1097
 ex-tollere 1109

F
 fac + *coni* 971, 976, 979, 982
 faciēs -ēī *f* (*Arg* 1)
 facinus -oris *n* 858, 859, 1117
 falsō *adv* 859, 902
 familiāris -is *m* 127, 146, 359,
 1083
 fatuus -a -um 1026
 faxō (*fut*) 972, 997, 1107
 ferire 232, 1019
 fēstus -a -um (*Prf* 12, 13)
 fidēs -ei *f* 376, 455, 1130; 391
 foedus -eris *n* 395
 formidāre (*ad* 320), 1113
 formidō -inis *f* 337, 1079
 formidolōsus -a -um 1117
 forte, sī *f.* 457, *f.* sī 621
 frētus -a -um (*Prf* 37), 212
 frūstrā esse 974
 frūstrārī 830
 fugāre (*Prf* 75), 136
 fulgēre -sisse (*post* 1052)
 fūnus -eris *n* (*Prf* 9), 190
 furcifer -erī *m* 539
 fūstis -is *m* 358

G
 gemere -uisse 1099
 gēns, nusquam gentium 620,
 686
 gerere gessisse gestum 196, 655,

784; mōrem g. 131
gestāre 1083
gradus -ūs *m* (*Prf* 4)
grammaticus -ī *m* (*Prf* 121, 126)
grātia -ae *f* 940, 942, 1141

H

hāc *adv* 628, 660
haerēre haesisse 814
hariolus -ī *m* 1132
haruspex -icis *m* 1132
heia! 901
hercle 397, 408, 736
hirnea -ae *f* 429, 431, 432
histrīo -ōnis *m* (*Prf* 5)
horror -ōris *m* 1068, 1118
hostia -ae *f* (*ad* 983), 1127

I

id *adv* 909
ignōbilis -e 440
ilicō *adv* 216, 714, 799, 865
illi *adv* 133, 148, 249, 744, 761
illic *m* 149, 263, 432; illaec *f* 766; illuc *n* 270; illunc *acc m* 150, 980; illic *dat m* 263; illāc *abl f* 432, 818; illaec *acc pl n* 416
illō *adv* 197, 203, 603
il-lūcēscere 547
imāgō -inis *f* 121, 141, 265, 458
im-mūtāre 456, 866
im-pellere -pulisce -pulsum 1079
im-percere 500
im-prānsus -a -um 254
im-pudēns -entis 818
im-pudicus -a -um (*ante* 809), 834, 905, 913, 926, 927
in-cēdere -cessisse 119, 335
in-clāmāre 1068
in-crepāre -uisse (*Prf* 117), 213, 1077
incūnābula -ōrum *n pl* 1104
in-dūcere (*Prf* 59, 105), 915
indūtīae -ārum *f pl* 389
in-ferre in-tulisse il-lātum 733
infortūnium -ī *n* 451
in-gredī -gressum 429
ingruere 236
in-iūrātus -a -um 437
in-quīsītus -a -um 847, 1017
insānia -ae *f* 798
insānīre 753
in-sānus -a -um (*ad* 604), 1084
in-scendere -disse 450

in-sciēns -entis (*Prf* 114)
in-simulāre 859, 902
in-sistere -stitisse 1063
insōns -ontis 869
in-spectāre 998
in-spīcere -iō -exisse -ectum (*ad* 441), 442, 774, 787
inter-ire -eō -iisse 1076
inter-necāre 189
inter-nōscere -nōvisse (*Prf* 111), 142
inter-venīre 940
intrō *adv* 409, 617, 854, 970, 972, 1007, 1039, 1050, 1145
intus 770
in-ultus -a -um 1041
invītus -a -um 663
iocus -ī *m* (*Prf* 62); iocō 906, 916, 964; per iocum 920, 963
ipse-met 102
ipsus 252, 415, 754
irācundus -a -um 903
irāscī 522, 540
ir-ritus -a -um 925
istic *m* 575, 619, 747, 1041; istuc *n* 512, 595, 596, 628, 692, 710, 747, 763, 791, 812, 949, 1100; istunc *acc m* 699; istanc *acc f* 754; istōc *abl n* 378; istaec *n pl* 757, 815, 834, 925, 1105
iterāre (*Prf* 127), 211
itidem 443, 712, 992
iuba -ae *f* (*ad* 1108)
iubātus -a -um 1108
iūrāre 435, 436, 831
iūrātus -a -um 437
iūrgium -ī *n* (*Prf* 118, *Arg* 8)
iūs iūrāndum 931, 936
iussū 19, 989

L

lanterna -ae *f* 149, 406
lavāre/lavere lāvīsse lautum 802, 1102, 1103
lēgāre 205
libēns -entis (*Prf* 89), 531, 848; *adv* libenter
licēre -itum esse 617
longitūdō -inis *f* (*ad* 279), 281
lūcēscere lūxīsse 533, 543
lūdificārī 565, -āre 1041, 1047

M

madidus -a -um 1001
maeror -ōris *m* 635

magn-animus -a -um 212
māla -ae *f* 408, 445
male-dicere (*ante* 186), 572
manēre mānsisse 546, 696, 765
manus -ūs *f* 235
mātrimōnium -ī *n* 852
māvellem (= mällem) 512
mēd *acc* 359, 400, 434, 435, 982; *abl* 663
meditārī 197, 202
meī *gen* (*ad* 284), 442, 601, 856
mē-met *acc* 607
memoriter 417
mendācium -ī *n* 198, 370
mentum -ī *n* 445
mercātūra -ae *f* (*Prf* 37)
mercēs -ēdis *f* 646
merērī -itum (*ad* 572), 1101
meritō *adv* 572
migrāre (*Prf* 35, 68), 1143
mihi-met *dat* 597
ministrāre 983
minus *adv* 479
mīrum -ī *n* 616, 772, 1036, 1057, 1080, 1105, 1117
miseria -ae *f* (*Prf* 10), 939
missum facere 1145
mittere 546, 1101, 1133
modus, quem ad modum 442; huius modi 938, 941
moechus -ī *m* 135
molestia -ae *f* 464
morārī (*ante* 546)
mōrīgerāre 981
mōs, mōrem gerere 131
multāre 852
mutāre 381, 520

N

nam, quō... nam 592
nē +*imp* 530, 803, 810, 813, 1064, 1110
nē-quīquam 835
ne-quīre -eō -īvisse 882
nescio-quid 605
nescio-quis 331, 830, 1063; -quem *acc* 332
nī 357, 440; quid nī 434
nihilō 596, 908
nimis 213, 218, 442, 765, 858, 1117
nimius -a -um 616, 1080, 1105
noctū *adv* (*ante* 186)
nox, *abl* noctū 404, 412, 731
nūmer -inis *n* (*Prf* 99, *ad* 1132)

- num-nam 1073
 num-quid 347, 852
 nunc-iam 778, 1052
 nupta 99, 364, 817
 nusquam 576, 620, 686, 1014
- O
 ob-dormire 620
 ob-icere -iō -iēcisse -iectum 190, 605
 ob-secrāre 388, 455, 765, 923, 1130; obsecrō 682, 760, 812
 ob-sequī 995
 ob-servāre 270
 ob-signāre 421, 774, 775, 784, 797
 ob-temperāre 449
 ob-truncāre 252, 415, 1050
 ob-tuērī 900
 ob-tundere -tudisse -tūsum 606
 ob-viam 263 (*post* 675)
 oc-cidere -disse 1066
 oc-cipere -iō -cēpisse -ceptum (*Prf* 38), 107, 1091, 1102
 oc-clūdere -sisse -sum 1018
 octōgēsimus -a -um (*Prf* 44)
 ōdisse, ōsa sum 900
 of-fendere -disse (*ante* 551), 613, 713
 offirmātus -a -um 646
 opēs -um *fpl* 1053
 opīnārī (*Prf* 52), 186, 574
 opīniō -ōnis *f* 545
 op-primere -pressisse -pressum 1056
 optātō *adv* 658
 opus est -tō 628, 791
 ōrdō, ōrdine 211, 599
 ōrnātus -ūs *m* 116, 1007
 ōsa sum 900
- P
 pactum -ī *n*: *abl* quōd p.ō 137, 592, 915, quōvis p.ō 979
 paenitēre, mē paenitet 1124
 pār est 832, 990
 pariter 1019
 partīre 1035
 parturīre 1039, 1061, 1091
 partus -ūs *m* 1138
 parum-per 389, 638
 patera -ae *f* 260, 419, 420, 534, 760...796
 pavēre (*ad* 1109), 1110
 peccāre 383
 peccātum -ī *n* 257
 pellis -is *f* (*ad* 123)
 pendēre pependisse 280
 penetrāre, sē p. 250
 per-agere (*Prf* 28)
 per-ciēre -ciisse -citur (*ad* 569), 727
 per-cipere 1118
 per-contārī 710
 perduellis -is *m* 250, 642
 peregrē 361
 pergere (*post* 332), 1052, 1111
 perīclitārī 688, 914
 pernīx -īcis, *adv* -īciter 1116
 perperam *adv* 248
 perpes -etis 280, 732
 per-sequī, imperium p. 622
 persōna -ae (*Prf* 5, 21, 105)
 pinnula -ae *f* (*ante* 19), 143
 pius -a -um (*Prf* 60), 1086
 placēre -itum esse 635
 pol 782, 1124
 poplus -ī *m* 101, 190, 259
 populāris -is *m* 193
 porrō *adv* 803, 1119
 posterius 788
 postri-diē 256
 postulāre +*inf* 361, 789
 potin' 903
 potirī + *abllgen* (*Prf* 75), 187
 pōtis est 626
 pōtitāre 261, 419, 535
 pōtus -a -um 1007
 prae *adv* 543
 prae-currere -cucurrisse 796
 praeda -ae *f* (*Prf* 73), 193
 prae-dicāre 359, 402, 561, 730, 901, 905, 1085, 1117
 praeditus -a -um 218
 prae-ficere -iō -fēcisse -fectum (*Prf* 70), 100, 211, 363
 prae-mittere (*ante* 186), 195, 602
 praesēns, in rē praesentī 249
 praesertīm (*Prf* 124), 655
 prae-servire 126
 praestigiātor -ōris *m* 830
 praestigiātrix -īcis *f* 782
 prae-vertēre 528, 1069, -ī 921
 prandēre -disse -ānsum 951, 968
 primōrēs -um *m pl* 204
 primulus -a -um 737
 prō! 376, 791, 822, 1074
 probē 282, 424, 975, 997, 1005
 probrum -ī *n* 869, 882
 prō-cēdere 463
 prō-dūcere 217
 prō-gnātus -a -um 365, 614, *m pl* 650
 pro-inde 214; p. ut 517, 757, 973, 982
 prologus -ī *m* (*Prf* 17, *ante* 19)
 prō-loquī 202, 248, 757
 prō-merēre 1142
 prope-modum 823
 properē 215
 propitiūs -a -um 935, 1065, 1090
 propter-eā 119
 prosperus -a -um (*Prf* 77); *adv* -ē 463
 protervus -a -um, *adv* -ē 837
 prō-vidēre 1071
 pudicitia -ae *f* 811, 930
 pudicus -a -um (*Prf* 60), 712, 838, 932, 1086
 puer-pera -ae *f* 1092
 pultāre 449
 pūrgāre 909, 945
- Q
 quā propter 815
 quadrīgae -ārum *fpl* 422, 450
 quaeritāre 1014
 quaesō 500, 625, 753, 934, 1037, 1097
 quaestiō -ōnis *f* 1017
 quandō (= cum) 123, 862, 864, 972, 1097; (= quoniam) 265, 390, 440, 926, 995
 quantum potest 971
 quasi + *coni* 115, 200, 683, 1096; q. sī 1078
 quī (= quis) 127, 130, 382, 609, 1046
 quī *abl* 261, 419, 535; + *coni* 340
 quī *adv* (= quōmodo) 626, 710, 766, 858
 quic-quam 248, 910, 972
 quid-cum 99, 364
 quid *m* 434
 quid-vīs 391, 393, 708
 quī- quae- quid/quod-libet (*Prf* 11), (*ad* 391, 393)
 quin *adv* 359, 410, 617; 918, 972
 quīn (+ *coni*) 750, 852, 970, (*ante* 1035), 1052, 1054, 1106
 quippe quī 745
 quire-eō-ivisse (*ante* 1035), 1104
 quī- quae- quod-vīs (*Prf* 26, 27), *dat m* cui-vīs 594, *abl n* quō-vīs 979
 quō (+ *coni*) 834; nōn quō 913

- R**
 raptor -ōris *m* 206
 ratus -a -um < rēri
 recessim 1112
 re-cipere, sē r. 645, 663
 rēctā *adv* 1042, 1115
 re-ferre rct-tulisse (*Prf* 83, 87)
 rēgia -ae *f* (*Prf* 94)
 rēgnum -ī *n* (*Prf* 74), 194, 831
 rērī ratum (*ante* 635), 656, 659, 964, 975, 1095
 rēs, rem (pūblicam) gerere 196, 655
 re-ticēre 397
 ridiculum -ī *n* 917
 rogāre (= interrogāre) 336, 708, 749, 794, 917, 1025, 1026
 ruere 1095
 rūmiferāre 678
 rumpere, intrō r. 1048
 rūrsum 797, 939, 940, 942; r. versum 1112
- S**
 sacrificāre 983
 saltem 438, 642, 822
 satīn' 509, 578, 604
 satius 1018
 scaena -ae *f* (*Prf* 2)
 schema -ae *f* 117
 scīn' 356, 1082
 scīpiō -ōnis *m* 520
 scīscere 1069
 sē-cēdere 771
 secundum *adv* 551
 sē-cūrus -a -um (*Prf* 95)
 secus 1078
 sedēre, apud hostēs s. 599
 sēmen -inis *n* 1139
 sēmināre 482
 sepelire -ivisse -pultum 1053, 1074
 sēriō *adv* 855, 906, 964
 sērium -ī *n* 921
 servāre, prōmissum s. 1144
 servilis -e (*ante* 19), 117
 siem (= sim) 130, 434; sient (= sint) 209, 1106; siēs (= sīs) 924, 934, 976; siet (= sit) 105, 392, 485, 787, 856, 858
 signum -ī *n* (*Prf* 98), 145, 146, 1087
- similis -e (*Prf* 108, 111), 284, 442, 601, 856
 simulāre (*Prf* 107), 200
 sīs (sī vis) 778, 787, 982
 sōbrius -a -um 1001
 sōlācium -ī *n* 643
 solēns -entis 198
 solēre -itum esse 261, 419
 somniāre 697
 somniculōsē 622
 somnium -ī *n* 738
 sonāre -uisse (*Prf* 23)
 sonitus -ūs *m* 1062, 1095
 spērātus -a -um 676
 stabilire 194
 stabilis -e (*Prf* 26)
 statūra -ae *f* 444
 stolidus -a -um 1028
 stultitia -ae *f* 709
 stuprum -ī *n* 883, 898, 1016
 subditīvus -a -um 497
 sub-igere -ēgisse -āctum 1143
 sub-parasitāri 515, 993
 sub-sequi 550, 551
 superāre (*Prf* 33), 235, 656; 709
 superbia -ae *f* 709
 superum -ī *n* 1001
 suppetiae -ārum *f pl* 1106
 suprēmus -a -um (*Prf* 57), 831, 1127
 sūra -ae *f* 444
 sus-cipere -iō -cēpisse -ceptum (*Prf* 78), 230, 1139
- T**
 tabernāc(u)lum -ī *n* 426, 428
 tam etsi 977
 tēd *abl* 812, *acc* 911
 tēlum -ī *n* 251
 temptāre 661, 692
 terror -ōris *m* (*ante* 1053), 1066, 1079
 tetulī (= tuli) 716, 800
 thalamus -ī *n* (*Prf* 86)
 tibiae -ārum *f pl* (*Prf* 23)
 tollere 501
 tonāre -uisse (*post* 1052), 1062, 1130
 tōnsus -ūs *m* 444
 torpēre 335
 torulus -ī *m* 144
 tragoedia -ae *f* (*Prf* 6), 51, 52, 54
- tuba -ae *f* 227
 tuī *gen* 284
 tūtārī 214, -āre 651
 tū-te 746, 747, 795, 796, 816
 tūtō *adv* 465
- U**
 ubi *coni* 211, 216, 439, 1061, 1092; u. primum 203
 usquam 1036
 ūsque 143, 253, 645, 679, 715
 ūsūra -ae *f* 108, 1135
 ūsūrārius -a -um (*Arg* 3), 498, 980
 ūsus -ūs *m* (*Prf* 82)
 ut (+*perf*) 203, 602, 733, 734
 ut (= quōmodo) 104, 136, 196, 662, 744, 745; (= quam) 1062, 1103
 ut-cumque 343
 uterus -ī *m* 1092
 utī (= ut) (*Prf* 29), 214, 573, 598, 691, 909, 1052
 utrimque 111, 219, 228, 229, 230
 ut-ut 397, 1101
- V**
 vae! (+*dat*) 726, 1057, 1080
 vāni-loquus -a -um 379
 vānus -a -um (*ante* 186, 248)
 vāpūlare 370, 379, 388, 395, 440
 vel 917
 vēlare 257
 velim 834; 1058
 venia -ae *f* 924
 verberō -ōnis *m* 284, 344, 565, 1029
 vērō *adv* 678, 964
 versi-pellis -e 123
 vertere -tisse -sum (*Prf* 45, *Arg* 1), 121
 vestitus -ūs *m* (*ante* 19), 443, 866
 vīn' 769
 virtūs -ūtis *f* 925
 vitium -ī *n* 402, 811; vitiō vertere 1142
 volup est 958, 994
 voluptās -ātis *f* 114, 635, 637, 641, 939, 994
 vōtum -ī *n* 230, 947
 vovēre vōvisse vōtum 947, 966

INDEX NOMINVM

- A**
Accherūns -untis/**Acherōn** -ontis *m*, fluvius apud Inferōs; Inferī 1078
Alcaeus -ī *m*, Argīvus, pater Amphitryōnis 98
Alc(u)mēna -ae *f*, Electryōnis filia, Amphitryōnis uxor, quam Iuppiter clam amāvit
Amphitryō(n) -ōnis *m*, Alcaeī filius, exercituī Thēbānōrum praefectus Tēleboās vicit
Argī -ōrum *m*, urbs Peloponnēsī, Amphitryōnis et Alcmēnae patria 98; **Argivī**, civēs 208
- B**
Blepharō -ōnis *m*, gubernātor nāvis Amphitryōnis 951, 968, 1037
Bromia -ae *f*, ancilla Amphitryōnis 1077
- C**
Castor -oris *m*, Iovis filius, frāter Pollūcis geminus; per eum iūrant fēminaē Rōmānae: *ēcastor*
Creōn -ontis/**Creō** -ōnis *m*, rēx Thēbānōrum 194
- E**
Ēlectryōn -ōnis/**Ēlectrius** -ī *m*, rēx Argīvōrum, pater Alcmēnae 99
- H**
Herculēs -is *m*, Iovis et Alcmēnae filius (*Prf* 100), (483, 1123, 1139), qui infāns duos anguēs manibus suis necāvit (1103, 1114, 1119); per eum iūrant virī Rōmāni: *hercle*
- I**
Iūnō -ōnis *f*, filia Sātūrnī, Iovis coniūnx (932), dea matrōnārum, per quam Alcmēna iūrat 832; anguēs mīsit qui Herculem infantem necārent (*Prf* 103)
Iuppiter Iovis *m*, filius Sātūrnī, deus summus et rēx caeli (831), quī in fōrmam Amphitryōnis mūtātus Alcmēnam amāvit
- M**
Mercurius -ī *m*, Iovis filius et nūntius; fōrmam Sōsiae gerēns Iovī amantī servit
- N**
Naucrātēs -is *m*, cognātus Amphitryōnis, quī eādē nāve vectus est 849, 854, 860, 1009
- P**
Persicus, portus P., portus ignōtus unde Amphitryōn ex bellō rediēns nāvem solvit 404, 412, 823
Pollūx -ūcis *m*, Iovis filius, Castoris frāter geminus, per quem Rōmāni iūrant: *pol, edepol*
Pterelāus -i/**Pterela** -ae *m*, rēx Tēleboārum, quem Amphitryōn interfecit 252, 261, 413, 419, 746
Pudicitia -ae *f*, dea pudicitiae 930
- S**
Sōl -is *m*, deus sōlis, quī cotidiē quadrigās suās per caelum agit 282, 422
Sōsia -ae *m*, filius Dāvī, servus Amphitryōnis
- T**
Tēleboae/Tēloboae -ārum *m*, gēns Acarnāniae, hostēs Argīvōrum et Thēbānōrum, quos vicit Amphitryōn (*Prf* 71), 101, 205, 211, 217, 251, 414, 418, 734
Tēresia/Tiresiās -ae *m*, coniectōr Thēbānus caecus 1128, 1145
Thēbae -ārum *f*, urbs in mediā Graeciā sita 97, 677, 1046; *adi* **Thēbānus** -a -um 101, 190, 259, 363, 376, 678, *pl* civēs 365
Thessala -ae *f*, ancilla Alcmēnae 770
- V**
Vulcānus -ī *m*, Iovis et Iūnōnis filius, deus ignis et fabrōrum; ignis 341

